

เอกสารข่าวเอกสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ ประจำเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

งานวิจัยและพัฒนา...

- เรื่อง บทบาทอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสก.) ในการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชน
- เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ

บทความที่น่าสนใจ...

- เรื่อง อคติ ๔ ในระบบกฎหมายไทย
- เรื่อง ๙ ความท้าทายขององค์การยุคใหม่

รอบรู้นอกสภา...

การจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

สาระน่ารู้...

แม่...พระในบ้าน ๑

ฤดูฝนควรระวัง สัตว์มีพิษในบ้าน - ไร่นา

แวดวงนักวิจัย... อาจารย์สุรียนต์ สุวรรณราช

เป็นศูนย์ข้อมูลแห่งการเรียนรู้ ยึดหลักการธรรมาภิบาล วิชาการนำสมัย
จิตใจให้บริการ สัมพันธ์งานสถาบันนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

Legislative Institutional Repository of Thailand

เอกสารข่าวงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒

ประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๕๑

ที่ปรึกษา

นายจรูญ พันธุ์เป็รื่อง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นางวิจิตรา วัชรภรณ์
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม
ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสาวอุษา	โมจิตรระกูล
นางสิวพร	สุขเอียด
นางสาวพจนา	อิรามนตร์
นางสาวนารีลักษณ์	ศิริวรรณ
นายจันทมร	สีหาบุญลี
นางสาวปิยะวรรณ	ปานโต
นางสาววิมลรักษ์	ศานติธรรม
นางสาวปรียวรรณ	สุวรรณสุนย์

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

บรรณาธิการ

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวธณัฐดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา

มากทองไทร

LIART

สารบัญ

งานวิจัยและพัฒนา

- ๕ เรื่อง บทบาทอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสม.)
ในการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชน ๑
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต
- ๕ เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศไทย
กับประเทศต่าง ๆ ๖
เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี

บทความที่น่าสนใจ

- ๕ เรื่อง อดติ ๔ ในระบบกฎหมายไทย ๑๙
โดย อัญชติ จวงจันทร์
- ๕ เรื่อง ๔ ความท้าทายขององค์การยุคใหม่ ๒๔
โดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม

สาระน่ารู้

- ๕ แม่...พระในบ้าน ๑ ๒๙
พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)
- ๕ ฤดูฝนระวัง สัตว์มีพิษในบ้าน – ไร่นา ๓๔
ปริยวรรณ สุวรรณสุนษ์

รอบรู้นอกสภา

- ๕ การจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ๓๗
นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

แวดวงนักวิจัย

- ๕ อาจารย์สุริยันต์ สุวรรณราช ๔๑
ปิยะวรรณ ปานโต

ปิดท้ายวิจัย

- ๕ คำว่า “แม่” ๔๔
บรรณาธิการ

อาศิรวาทสดุดี

เจ็ดสิบหกพรรษา
เฉลิมภพพระแม่ของปวงชน
ขออัญเชิญพระไตรรัตน์
เหล่าข้าบาทน้อมกราบภักดี

เหล่าประชาต่างเปรมกมล
ทวยราษฎร์ล้วนต่างยินดี
คุ้มเกล้าป้ององค์พระทรงศรี
ราชนารีขอพระองค์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ข้าราชการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๕๑ ขอนำเสนอสิ่งดี ๆ มีประโยชน์ เต็มไปด้วยเนื้อหาและสาระที่มีความหลากหลายมาฝากท่านผู้อ่านทุก ๆ ท่านค่ะ ปัจจุบันจะเห็นว่า สังคมไทยเราขณะนี้ เกิดปัญหาเรื่องความขัดแย้งในเรื่องของความคิดของแต่ละบุคคล ส่งผลตามมาที่หลากหลาย และ บทบาทอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ (อสก.) ในการป้องกันอาชญากรรมและการจัดการความขัดแย้งในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมภาครัฐที่ต้องการพัฒนาระบบคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในเรื่องของการใกล้เคียงหรือระงับข้อพิพาท เพื่อเป็นการสร้างความสมานฉันท์ ทำให้เกิดพลังศักยภาพของชุมชนโดยอาศัยต้นทุนทางสังคมเข้ามามีบทบาท ทำให้คนในสังคมเกิดความสงบสุข พร้อมกับการกล่าวถึงผู้มีพระคุณสูงสุดของเราทุกคน คือ แม่...พระในบ้าน ๑ ของพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่ท่านได้กล่าวถึงผู้มีพระคุณไว้อย่างน่าภาคภูมิใจที่ลูก ๆ ทุกคนควรระลึกถึง โดยเฉพาะ “วันแม่แห่งชาติ” คือ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พร้อมกับเนื้อหาที่หลากหลาย นำมาฝากกับท่านผู้อ่านทุกท่านค่ะ เชิญพบกับเนื้อหาภายในเล่มนะคะ

กองบรรณาธิการ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

งานวิจัยและพัฒนา สหประชาชาติ ร่วมกับ สภากงคิพเก็ญแจชเสรีภาพ (ออสภ.)

โครงการวิจัย เรื่อง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลัดถิ่นในประเทศไทย

วิจัยโดย... ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัย

จุดมุ่งหมายสูงสุดของกระบวนการยุติธรรม คือ การสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นกับคนในสังคม โดยการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ ฯลฯ ทั้งนี้ต้องการสร้างความคุ้มครองและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการระงับข้อพิพาทและจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น นับว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ภายใต้หลักนิติธรรม (The rule of law) โดยมุ่งสัมฤทธิ์ผลของความยุติธรรมบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องของความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันพบว่าสภาพปัญหาในสังคมไทยที่เกิดขึ้นนั้น ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมโดยแท้จริง อาจเกิดการไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบัญญัติจากกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพที่พึงได้รับโดยชอบธรรม ทั้งนี้เนื่องจากความยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้นมิได้หมายถึงเฉพาะการหยิบยื่นให้จากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่อยู่ทั้งนอกและในกระบวนการยุติธรรมด้วย ซึ่งประชาชนเองเมื่อไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายและสิทธิที่พึงมีพึงได้ ย่อมส่งผลให้ถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลที่อยู่ในภาวะที่เหนือกว่าทั้งนอกและในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนภาวะของความยากจนนับว่าเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วยเช่นกัน รวมทั้งกระบวนการจัดการในกระบวนการยุติธรรมของรัฐเองก็ประสบปัญหาอยู่ขณะนี้ เช่น ปริมาณคดีล้นศาล (Overcaseload of the court) ที่เป็นข้อพิพาทหรือความขัดแย้งในชุมชนที่ไม่จำเป็นต้องนำขึ้นโรงขึ้นศาล ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ การปฏิเสธความยุติธรรม” การเลือกปฏิบัติและความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย ประกอบกับศักยภาพในการพัฒนาทางเลือกเกี่ยวกับความยุติธรรมให้กับประชาชนมีน้อย

เนื่องจากความยุติธรรมแบบเดิมถูกมองว่ารัฐเป็นฝ่ายเหยียบย่ำจากระบวนการพิจารณาคดีเท่านั้น ส่งผลให้ประชาชนต้องสูญเสียโอกาสต่าง ๆ เช่น ลื่นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายรวมทั้งความรู้สึกที่เสียไปต่อกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย อาจเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมนั้นผูกขาดโดยรัฐมากเกินไป โดยที่รัฐเข้ามาจัดการทั้งระบบ อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมยังมีลักษณะตั้งคดีข้อพิพาทต่าง ๆ เข้าสู่ระบบไม่ค่อยมีกระบวนการที่จะส่งเสริมให้มีการแก้ปัญหาในชุมชนล้วนส่งผลที่จะทำให้เกิดปัญหาคดีล้นโรงชั้นศาล คนล้นคุก ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทศน์ในกระบวนการยุติธรรม จึงให้ความสำคัญมากกับทางเลือกที่ไม่ต้องขึ้นโรงชั้นศาล แต่ได้รับการยอมรับและความพึงพอใจจากคู่กรณี อันเป็นความยุติธรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน

ในขณะที่เดียวกันพบว่าในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ หน่วยงานของรัฐพยายามให้การช่วยเหลือทางกฎหมายและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น แต่การดำเนินงานดังกล่าวอยู่ในขอบเขตพื้นที่จำกัด บุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือยังขาดประสบการณ์ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานขัดแย้งกันเอง ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายและความยุติธรรมอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพได้ ด้วยเหตุนี้ในการสร้างทางเลือกที่ยุติข้อพิพาทและความขัดแย้งในชุมชน โดยไม่ต้องนำมาสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติ ได้แก่ การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท (Mediation) หรือทางเลือกอื่นที่ดีกว่าการฟ้องคดีซึ่งได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ เพื่อสร้างหลักประกันในการส่งเสริมและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพ จึงได้มีการจัดตั้ง “อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ” (อสภ.) ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การรวมพลังของชุมชนร่วมคิดร่วมทำร่วมส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ โดยวิธีการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน อันเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสงบสุขและสันติสุข ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

๑. ศึกษาแนวทางการจัดตั้ง บทบาท อำนาจและหน้าที่ของ “อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ” (อสภ.) ในโครงการศึกษาและพัฒนากระบวนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท : กรณีศึกษาพัฒนาต้นแบบชุมชนสมานฉันท์ ซึ่งเป็นโครงการนำร่องฯ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมใน ๑๓ จังหวัด กระจายทุกภาคของประเทศไทย

๒. ศึกษาข้อมูลต้นทุนทางสังคมของชุมชนนำร่องทั้ง ๑๓ ชุมชน สภาพทางภูมิศาสตร์และบริบททางสังคมที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ ลักษณะข้อพิพาทและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน วิธีไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน ระดับความรู้ความเข้าใจและความต้องการต่อการส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ให้เกิดศักยภาพจากพลังความร่วมมือของชุมชนในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน โดยใช้ต้นทุนทางสังคม ระบบจารีตประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น

๓. ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) โดยเฉพาะในด้านการดำเนินกิจกรรมป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน และการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เกิดระบบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง

๔. ศึกษาปัจจัยและผลกระทบทางกฎหมายในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อเอื้อทางกฎหมาย ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการดำเนินกิจกรรมของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสม.)

๕. ศึกษาเส้นทางการสร้างมาตรการยอมรับทางกฎหมาย และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสม.) ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน เพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์ในสังคมไทยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

๑. เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง บทบาท อำนาจและหน้าที่ของ “อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ” (อสม.) ในการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชน

๒. เพื่อค้นหาข้อมูลบริบทของชุมชนที่ศึกษา เกี่ยวกับลักษณะข้อพิพาทและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน รูปแบบและวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ระดับความรู้ความเข้าใจและความต้องการต่อการส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชุมชนที่ศึกษา

๓. เพื่อค้นพบต้นทุนทางสังคมของชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชน ได้แก่ จารีตประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น

๔. เพื่อค้นพบศักยภาพการรวมพลังความร่วมมือของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสม.) ในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน และการจัดการความขัดแย้งในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมระบบคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแท้จริง

๕. เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย รวมถึงข้อดี ข้อด้อยต่าง ๆ ของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนค้นพบแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย และการนำเสนอมาตรการทางกฎหมายที่เอื้อต่อบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสม.) ในการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในขอบเขตพื้นที่ชุมชน โดยการเลือกศึกษาเฉพาะชุมชนใน “โครงการศึกษาและพัฒนาระบบคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและส่งเสริมการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท : กรณีศึกษาพัฒนาต้นแบบชุมชนสมานฉันท์” ของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ในพื้นที่ ๑๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดตรัง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งกระจายทั่วทั้ง ๕ ภาค ของประเทศไทย และเป็นชุมชนในโครงการนำร่องฯ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และนำศึกษาวิเคราะห์ (Textual analysis) และประเมินบริบท (Context) ทางสังคมของชุมชนที่ศึกษาควบคู่ไปกับแนวทางการจัดตั้งและบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพด้วย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

การสร้างความสะดวกสุขให้เกิดขึ้นในชุมชน การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เบื้องต้น โดยการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมและการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อันเป็นความยุติธรรมบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค เท่าเทียม ภายใต้หลักนิคธรรมนั้น จะบังเกิดขึ้นได้ต้องนำการมีส่วนร่วมของชุมชนและบทบาทอาสาสมัคร คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) เป็นแรงผลักดันในการทำสายกำแพงกันระหว่างประชาชนเพื่อให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้

ซึ่งในการผลักดันทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ได้จัดทำโครงการศึกษาชุมชนต้นแบบสมานฉันท์ในพื้นที่นำร่องจำนวน ๑๓ จังหวัด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเข้าถึงความยุติธรรมได้ด้วยการรวมพลังของชุมชน โดยอาศัยปัจจัยต้นทุนทางสังคม (Social Capital) ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้อาวุโส และผู้นำชุมชน ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมตามธรรมชาติและจัดตั้งแบบทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น รวมถึงระบบจารีตประเพณีของชุมชน (Customary Law) ได้แก่ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเอื้อต่อบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) ในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทของอสภ. สามารถกระทำได้ ๓ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก คือ บทบาทในด้านการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน เช่น ยามประจำหมู่บ้าน ตำรวจชุมชน เพื่อนบ้านเฝ้าระวังและอาสาสมัครระวังภัย อาสาสมัครชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อกิจกรรมและการจัดตั้งศูนย์พบปะหารือปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

ลักษณะที่สอง คือ บทบาทในด้านการจัดการความขัดแย้งในชุมชน โดยใช้ต้นทุนทางสังคม และระบบจารีตประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ เป็นต้น

ลักษณะที่สาม คือ บทบาทในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้กฎหมายและสิทธิเสรีภาพในชุมชน

สำหรับต้นทุนทางสังคมที่เอื้อต่อบทบาทของ อสภ. ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ได้แก่

- การใช้บุคคลหรือผู้นำชุมชน เพื่อเจรจากันเองเพื่อยุติความขัดแย้งกันเป็นลำดับแรก
- การใช้ครอบครัว, เครือญาติ, เพื่อนบ้าน เป็นตัวแทนในการไกล่เกลี่ยให้ยอมความกัน หากคู่กรณีไม่สามารถยอมความในเบื้องต้นได้
- การใช้ผู้ใหญ่บ้าน, คณะกรรมการหมู่บ้าน, สมาชิก อบต., ผู้นำทางศาสนาเข้ามาเจรจา กรณีเกิดความขัดแย้งระหว่างหมู่บ้าน
- การใช้เจ้าหน้าที่ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ นายอำเภอ เข้ามาทำหน้าที่ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม

ในเรื่องของการสร้างมาตรการทางกฎหมาย พบว่า ระบบกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีข้อเื้อต่อบทบาทการจัดการความขัดแย้งในชุมชนของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอยู่พอสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคกลับพบว่า เป็นเรื่องของกระบวนการทัศน์และการบังคับใช้กฎหมายของนักกฎหมายและผู้บังคับใช้กฎหมายมากกว่าจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อบทบาทกฎหมาย และจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่ออาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน สมควรรับแก้ไขปรับปรุงโดยด่วน ได้แก่

๑. ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินบางประเภทที่ผลแห่งความผิดเป็นเรื่องเล็กน้อย และสามารถแยกแยะออกจากฐานความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้

๒. ในกลุ่มของกฎหมายดั้งเดิม เช่น พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น

๓. กลุ่มกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้นในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน ควรปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมให้ชุมชนหรืออาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ (อสภ.) หรืออาสาสมัครสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งได้ จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น อาจเป็นทางเลือกหรือเป็นเส้นทางการออกกฎหมายใหม่ เพื่อสร้างมาตรการรองรับบทบาทการดำเนินกิจกรรมของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหรืออาสาสมัครและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ให้อยู่ในระบบคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในภาพรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) เพื่อพัฒนาไปสู่ระบบกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่อไป

๒. ควรศึกษาบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) ในการมีส่วนร่วมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเชิงลึก

๓. ควรศึกษาบทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) ในลักษณะเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับบทบาทของอาสาสมัครอื่น อาทิ อาสาสมัครไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน (อกช.) อาสาสมัครคุมประพฤติ (อสค.) และอาสาสมัครยุติธรรมชุมชน เป็นต้น

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ที่มา :

ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์. บทบาทอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (อสภ.) ในการป้องกันอาชญากรรมและจัดการความขัดแย้งในชุมชน. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

การศึกษาเปรียบเทียบระบบงบประมาณ เพื่อการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ

วิจัยโดย ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์ และคณะ

สภาพปัญหาและความจำเป็น

ปัญหาเรื่องการศึกษาไทยนั้นเป็นประเด็นที่มีการโต้เถียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ออกมาเป็นรายงานวิจัย มากมายในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ในอดีตมีผู้ตั้งข้อสังเกตหลายครั้งว่าปัญหาด้านการศึกษาของไทยนั้นมีสาเหตุหลักมาจากการใช้เงินลงทุนด้านการศึกษาไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเงินงบประมาณจากภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเปรียบเทียบกับระดับการใช้เงินลงทุนด้านการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ชี้ว่าระดับการใช้เงินของประเทศไทยในด้านนี้ไม่ด้อยกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ในปี ๒๕๔๕ เงินทุนที่ใช้เพื่อการศึกษาของไทย ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคครัวเรือน มีสัดส่วนประมาณร้อยละ ๖.๘ ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติในประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP) ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD และ ๒๐ ประเทศพันธมิตร OECD คือร้อยละ ๖.๑ ในปีเดียวกัน นอกจากนี้ เงินงบประมาณที่รัฐบาลไทยใช้เพื่อการศึกษาได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๓.๙ ต่อปี โดยมีปริมาณเงินงบประมาณเพิ่มขึ้นจาก ๒๐๘,๖๑๕.๑ ล้านบาท เป็น ๒๖๒,๙๓๘.๓ ล้านบาท ในช่วงปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๘ ในขณะที่เงินงบประมาณรวมของประเทศเพิ่มขึ้นจาก ๘๒๕,๐๐๐ ล้านบาท เป็น ๑,๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๕.๕ ในช่วงเวลาเดียวกัน ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเพิ่มขึ้นของเงินงบประมาณโดยรวมที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ได้ส่งผลให้อัตราส่วนของเงินงบประมาณด้านการศึกษาต่อเงินงบประมาณทั้งหมดลดลงจากร้อยละ ๒๕.๓ เป็นร้อยละ ๒๑.๙ แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับของต่างประเทศคือ ร้อยละ ๑๓.๕ โดยเฉลี่ยค่อนข้างมากในช่วงเวลาเดียวกัน

ในภาพรวมของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เงินงบประมาณจากภาครัฐคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๕๘.๙๙ - ๗๘.๗๗ ของค่าใช้จ่ายด้านนี้ทั้งหมดของประเทศ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ซึ่งอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๘๘.๕ ส่วนที่เหลือเป็นเงินลงทุนของภาคเอกชน (โรงเรียนเอกชน) และภาครัฐวิเออน (เงินค่าซื้อหนังสือนอกเวลา ฯลฯ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

รายงานนี้นำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเงินลงทุนด้านการศึกษา (ทั้งจากภาครัฐ (เงินงบประมาณ) และภาคเอกชน) ตลอดจนนโยบายด้านการศึกษาของไทยกับประเทศอื่น ๆ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสามหัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

๑) เปรียบเทียบสัดส่วนเงินลงทุนและนโยบายด้านการศึกษาของไทยกับประเทศต่าง ๆ ทั้งที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศแถบอาเซียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา และอาชีวศึกษา ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ถึง ๒๕๔๘ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิต่าง ๆ ตามรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

๒) เปรียบเทียบวิธีการและประสิทธิภาพของการใช้จ่ายเงินลงทุนด้านการศึกษาในประเทศไทย ระหว่างโรงเรียน รัฐ โรงเรียนนิติบุคคล (องค์การมหาชน) และโรงเรียนเอกชน ที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใกล้เคียงกัน

๓) ข้อเสนอแนะนโยบายด้านการศึกษา และกลไกการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยเน้นนโยบายด้านการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรเงินลงทุนด้านการศึกษา และการบริหารจัดการของเงินลงทุนดังกล่าว แทนที่จะเพิ่มปริมาณเงินเป็นหลัก เนื่องจากคาดว่าประเทศไทยยังประสบกับภาวะอุปทานของบุคลากร และอุปทานของกำลังแรงงานส่วนเกินในตลาดอยู่มากดังกล่าวข้างต้น

รายงานฉบับนี้จะศึกษาจากข้อมูลปีล่าสุดเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญและสายอาชีพ (ปวช.)) ของประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ

ประเทศที่ใช้ทำการศึกษาในรายงานฉบับนี้ เพื่อการเปรียบเทียบตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเงินลงทุนด้านการศึกษา ตลอดจนนโยบายหลักที่ใช้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- ประเทศที่พัฒนาแล้ว : สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี อิสราเอล ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ สวีเดน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์
- ประเทศกำลังพัฒนา : จีน อินเดีย รัสเซีย เกาหลีใต้ ไต้หวัน อาร์เจนตินา บราซิล โคลัมเบีย ตุรกี

LIIRT

- ประเทศในภูมิภาคอาเซียน : บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

วิธีดำเนินการศึกษา

๑) ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งทุติยภูมิและตติยภูมิ เช่น เอกสารรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เอกสารงบประมาณรายปีประจำปีของสำนักงานงบประมาณ รายงานของ UNESCO, IMF, OECD, และรายงานผลการศึกษาวิจัยด้านการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒) สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษาของไทย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๓) จัดประชุมคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอทุก ๆ ๒ สัปดาห์ เพื่อประมวลความเห็นและอภิปรายประเด็นต่าง ๆ

๔) จัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อระดมความคิดเห็นในวงกว้าง ก่อนนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เป้าหมายของรายงานฉบับนี้ในเชิงปฏิบัติ คือการสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมที่รัฐบาลสามารถนำไปใช้ได้ โดยเฉพาะนโยบายด้านการบริหารจัดการโรงเรียนและนโยบายด้านอุปสงค์ ในลักษณะที่กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างโรงเรียน นำไปสู่การใช้เงินงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ และให้คุณภาพการศึกษาที่ดีกว่าเดิม

นอกจากนี้คณะทำงานยังหวังด้วยว่า รัฐบาลสามารถใช้แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ของรายงานในการคำนวณประสิทธิภาพของเงินลงทุนด้านการศึกษาของไทยเทียบกับประเทศอื่น ๆ และติดตามผลในแต่ละปีอย่างต่อเนื่องในอนาคต

ข้อค้นพบจากงานวิจัย

ระบบการศึกษา

- การบริหารจัดการศึกษาแบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง โดยส่วนกลางเป็นผู้มอบอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบายของรัฐ ทำให้สถานศึกษาขาดความอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน แม้ว่าหลายประเทศส่วนใหญ่ (รวมทั้งประเทศไทย) รัฐบาลยังเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา (Education Financing) โดยผ่านการจัดเก็บภาษี แต่ก็ดำเนินการในระดับรัฐบาลเป็นรัฐระดับล่าง (Sub - National Government) เช่น รัฐบาลท้องถิ่น หรือเทศบาล ไม่ใช่รัฐบาลกลาง

LI RT

● จากการศึกษาวิเคราะห์ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ชำ้ต้นพบว่า
กลุ่มประเทศที่มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา
 (ประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา)

- มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ พร้อมกับกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ โรงเรียน โดยมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียน
- มีระบบการจัดสรรเงินโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (ออสเตรเลีย) มีสูตรการจัดสรรเงินของแต่ละมลรัฐ ตามความแตกต่างของผู้เรียนและสถานศึกษา (แคนาดา) เพื่อความเสมอภาคและเป็นธรรม ใช้ดัชนีชี้วัดในการจัดสรรเงินตามคุณลักษณะของผู้เรียน (สหราชอาณาจักร) และจัดสรรเป็นเงินก้อนตามสูตรการจัดสรรเงินโดยคำนวณตามจำนวนหัวนักเรียน (ฮังการี)
- มีระบบตรวจสอบและประเมินคุณภาพมาตรฐานที่เข้มแข็ง มีหน่วยประเมินผลและทดสอบผลสัมฤทธิ์ ด้านการศึกษา (ฮังการี) โรงเรียนทุกโรงต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่รัฐกำหนด นอกจากนี้แต่ละมลรัฐจะกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับผลการเรียนของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา (สหรัฐอเมริกา)
- คณะกรรมการสถานศึกษามีอำนาจในการแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ และบุคลากรประจำโรงเรียน (แคนาดา)
- มีการจัดตั้งโรงเรียนรัฐรูปแบบองค์การมหาชน เพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยให้รางวัลตามผลงาน และลงโทษโดยการหักเงินหากผลงานไม่บรรลุผล (แคนาดา) มีการจัดตั้งโรงเรียนวิชาการซึ่งมีภาคธุรกิจเป็น Sponsor (ลงทุน ๒๐%) รัฐลงทุน (๘๐%) (สหราชอาณาจักร) ให้สถาบันศาสนาหรือมูลนิธิ (องค์กรอิสระหรือองค์กรเอกชน) สามารถบริหารจัดการโรงเรียนได้ ตั้งแต่มีการแก้ไขกฎหมายเมื่อปี ๒๕๓๓

กลุ่มประเทศที่มีการบริหารและจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์

(ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ (ระยะหลังมีการกระจายอำนาจมากขึ้น) และสิงคโปร์)

- แม้จะมีการจัดการศึกษาภาคบังคับ แต่ผู้ปกครองต้องให้เงินอุดหนุนรัฐ โดยหักจากเงินเดือนทุกเดือน ซึ่งครึ่งหนึ่งเป็นค่าน้ำส้ม เครื่องเขียน เอกสารประกอบการเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร และอีกครึ่งหนึ่งเป็นค่าเล่าเรียน ค่าทัศนศึกษา เบ็ดเตล็ด (ญี่ปุ่น)
- มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณ โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่บริหารโดยมูลนิธิ โดยรัฐให้การอุดหนุนส่วนหนึ่ง รวมทั้งให้สิทธิการยกเว้นภาษีที่ดิน ให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (เกาหลีใต้)
- มีการจัดกลุ่มโรงเรียน (Cluster) โดยผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนมีอำนาจมากกว่าผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งมีการจัดโรงเรียนแบบกึ่งอิสระ (สิงคโปร์)

คุณภาพการศึกษา

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนชั้น ม. ๖ ที่สะท้อนจากผลการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไม่ได้เพิ่มขึ้นในสาระสำคัญ นอกจากนี้ ทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่านของเด็กไทยยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ

- ทักษะในการอ่านของนักเรียนไทยยังมีระดับความชำนาญในการอ่านไม่ดีพอ เมื่อเทียบกับนานาชาติ ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิกในกลุ่ม OECD

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐานเป็นเครื่องสะท้อนว่า คุณภาพของการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนจำนวนครูต่อนักเรียนของประเทศไทยที่อยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ กล่าวคือ มีครู ๑ คนต่อนักเรียน ๑๙ คน ซึ่งสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีสัดส่วนครู : นักเรียนเท่ากับ ๑ : ๒๔ และ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทั่วโลก ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ ๑ : ๒๒

เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษา พบว่า สัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นของไทยอยู่ในระดับต่ำ โดยมีสัดส่วนเท่ากับ ๑๔.๕ และ ๑๙.๕ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ ๑ : ๒๔.๘ และ ๑ : ๒๓ ตามลำดับ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนครู : นักเรียนของไทยอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ คือมีสัดส่วนเท่ากับ ๑ : ๑๙.๙ เทียบกับ ๑ : ๑๙.๖ และในระดับอุดมศึกษา สัดส่วนนักเรียนต่อครูของไทยเท่ากับ ๑ : ๓๕ ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ ๑ : ๑๘.๕ ดังนั้น ปัญหาการศึกษาของไทยจึงไม่น่าจะมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนบุคลากรครูหรือมีจำนวนบุคลากรครูไม่เพียงพอ ยกเว้นในระดับอุดมศึกษา

- ผลการเปรียบเทียบอันดับผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ของ TIMSS กับอัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้นต่อรายได้ประชาชาติ (GDP) ในปีเดียวกัน (ปี ๒๕๕๒) พบว่า อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับใกล้เคียงกับหลายประเทศ เช่น ฮังการี ญี่ปุ่น สโลวาเกีย และอังกฤษ (ประมาณร้อยละ ๓ ของ GDP) แต่เด็กนักเรียนไทยสอบได้เพียงอันดับที่ ๒๗ เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าประเทศ ดังกล่าวข้างต้นกว่า ๑๐ อันดับ ในขณะที่อีกหลายประเทศมีการใช้จ่ายเงินเพื่อการศึกษาต่อหัวอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และนอร์เวย์ แต่คะแนนผลการทดสอบ TIMSS กลับได้อันดับต่ำกว่านักเรียนของประเทศอื่นที่ใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อหัวน้อยกว่า เช่น ประเทศญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ เกาหลีใต้ และสาธารณรัฐเช็ก

การบริหารและจัดการศึกษา

- โรงเรียนรัฐส่วนใหญ่ ต้องเผชิญกับภาวะค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่สูงกว่าระดับเงินอุดหนุนจากรัฐ ส่งผลให้ไม่สามารถให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบ “เรียนฟรี” ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ จึงจำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมอื่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

- คุณภาพของโรงเรียนตกต่ำ และไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน และด้วยความสามารถที่เทียบเคียงทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มหนึ่ง ที่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชา เพื่อให้บุตรหลานได้รับความรู้ที่เพียงพอในการสอบแข่งขันและเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่เรียนในโรงเรียนรัฐ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาระหว่างนักเรียนในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจกับครอบครัวที่ด้อยโอกาส/ยากจนมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น

- แม้ว่างบประมาณเพื่อการศึกษาของภาครัฐจะมีอย่างจำกัด แต่ผลการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐในประเทศไทยกับนานาชาติ ได้สะท้อนข้อเท็จจริงว่า ประเทศไทยใช้เงินงบประมาณด้านการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติค่อนข้างมากแล้ว ไม่ว่าจะคิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP หรือสัดส่วนงบประมาณด้านการศึกษาต่อเงินงบประมาณทั้งหมด นอกจากนี้ แนวโน้มอัตราการเติบโตของประชากรวัยเรียนในช่วง ๑๕ ปีข้างหน้าที่อยู่ในระดับต่ำ ก็ไม่น่าจะเป็นแรงกดดันให้รัฐต้องเพิ่มเม็ดเงินค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในสาระสำคัญ

- ปัญหาการใช้เงินอย่างไม่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนรัฐในประเทศไทยนั้น มีสาเหตุหลักมาจาก กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์อันเคร่งครัดที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนด้วยระบบราชการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่กำหนดมากกว่าการบริหารและจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ซึ่งนอกจากจะไม่สามารถวัดด้านประสิทธิภาพของเงินทุน (ที่ใช้คุณภาพของการศึกษาเป็นเกณฑ์) ยังส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนรัฐทำหน้าที่เป็น “ผู้คุมกฎ” ที่คอยตรวจสอบว่าการเบิก - จ่ายเงินเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบหรือไม่ มากกว่าทำหน้าที่เป็น “ผู้จัดการ” ที่ต้องคอยประเมินความคุ้มค่าของเงินทุน ดังเช่นในโรงเรียนเอกชน

- การกำหนดเพดานค่าเล่าเรียน ควบคู่กับการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้เรียนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ได้สร้างความไม่เสมอภาค เป็นธรรม และการบิดเบือนของกลไกตลาด และส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสและคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองที่มีความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐซึ่งเสียค่าเล่าเรียนในอัตราที่ต่ำมาก หรือเกือบจะเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า ทำให้ผู้ปกครองเหล่านั้นมิได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความสามารถของแต่ละคน ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน - ปานกลาง กลับต้องส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนซึ่งเสียค่าเล่าเรียนในอัตราที่สูงกว่ามาก ส่งผลให้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาของรัฐมิได้ถูกจัดสรรไปเพื่อสร้างความเสมอภาคและเป็นธรรมกับผู้เรียนให้ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน

- อัตราค่าตอบแทนของครูในโรงเรียนรัฐที่ต่ำกว่าสาขาวิชาชีพอื่นมาก ค่าตอบแทนครูในต่างประเทศและรายได้ขั้นต่ำของประชากรในแต่ละประเทศ จึงไม่สามารถสร้างแรงจูงใจ ความรู้ความสามารถ เรียนเก่งและเป็นคนดีเข้ามาเป็นครู เพื่อเป็นแม่พิมพ์ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน ส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูที่มีมีความรู้ความสามารถ และมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะในการคิดมากกว่าทักษะในการท่องจำ บุคลากร

ครูที่ขาดแรงจูงใจยังส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย ต่างจากในหลายประเทศซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

เมื่อคำนึงถึงบริบทของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น การพิจารณาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด/หลักการของการจัดการนโยบายทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายขอบเขตและคุณภาพของการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับวงรอบและวิธีการวัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของเงินทุนเป็นสำคัญ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าเงินทุนนั้นจะนำไปสู่ผลที่คุ้มค่า (Cost-Effective)

หลักการจัดการนโยบายเพื่อการศึกษา

๑. การศึกษาเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Good) และสามารถดำเนินการผ่านกลไกตลาดได้ (Marketable Public Good) ขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ของแต่ละประเทศ

๒. รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้สมาชิกในสังคมได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และมุ่งให้สมาชิกในสังคมแต่ละคนสามารถพัฒนาไปได้เต็มขีดความสามารถ ตามแต่ศักยภาพด้านร่างกาย และสติปัญญาจะเอื้ออำนวย

๓. โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เอื้ออำนวยอย่างมากต่อการใช้กลไกตลาด เข้ามาช่วยในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๔. ด้วยความไม่สมบูรณ์ของตลาด (Market Failure) ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทดแทนการจัดการศึกษาโดยรัฐได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งเกิดขึ้นในทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย รัฐจึงมีบทบาทมากและจำเป็นต้องแทรกแซงตลาดการศึกษาภายใต้รูปแบบ เวลา และเงื่อนไขที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ตลาดบริการด้านการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในภาวะที่เข้มแข็งมั่นคง (Mature) มากกว่าในหลาย ๆ ประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีโรงเรียนเอกชนจำนวนมาก ซึ่งเก็บค่าเล่าเรียนเต็มต้นทุนการผลิต และแม้แต่ในโรงเรียนของรัฐ ประเพณีการเก็บ “ค่าเล่าเรียน” ด้วยการเรียกชื่อต่าง ๆ เช่น “ค่าบำรุงการศึกษา” ก็เป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ การเรียกเก็บ “ค่าบำรุงการศึกษา” จึงไม่ใช่ของแปลกสำหรับประเทศไทย

๕. แม้ว่าจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ก็ตาม ความพยายามที่จะไม่ให้โรงเรียนเก็บค่าบำรุงการศึกษาก็พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเป็นสิ่งซึ่งปฏิบัติไม่ได้ เนื่องจากโรงเรียนมีความจำเป็นต้องเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐ โดยผู้เรียนและผู้ปกครองเองก็พร้อมและเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มเติมตามที่โรงเรียนเรียกเก็บ การเก็บค่าเล่าเรียนในทางปฏิบัติจึงเกิดขึ้นเป็นการทั่วไป แม้ว่าจากมุมมองของกฎหมายจะถือว่าการผิดกฎหมายก็ตาม

๖. จากสภาพการณ์ดังกล่าวจะเห็นว่า ในด้านอุปทานของการศึกษามีผู้ที่พร้อมจะให้บริการการศึกษาจำนวนมากในประเทศไทย ทั้งจากภาคเอกชนและภาครัฐ โดยทั้งภาคเอกชนมีทั้งสมาคม มูลนิธิ

วัด และผู้ประกอบการเอกชน ทางด้านภาครัฐก็มีทั้งรัฐบาล เทศบาล อบจ. และ อบต. ที่แข่งขันกันจัดการศึกษา ในขณะที่ด้านอุปสงค์ของการศึกษาจะเห็นว่าผู้ประสงค์จะได้รับการศึกษามากมาย ส่วนหนึ่งอาจมีการเรียกร้องต้องการให้รัฐจัดการศึกษาให้ฟรี แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่พร้อมและเต็มใจที่จะจ่ายเงิน แม้รัฐจะไม่จัดหรือจัดให้บางส่วน ความพร้อมที่จะจ่ายเพิ่มเติมนี้ สืบเนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจโรงเรียนหลักสูตรพิเศษ เช่น โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนสองภาษา และโรงเรียนกวดวิชา และด้วยความพร้อมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานที่จะให้บริการผ่านกลไกตลาดอยู่แล้ว จึงไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่รัฐจะต้องดำเนินการผูกขาดการให้บริการด้านการศึกษาแต่เพียงผู้เดียว และไม่มี ความจำเป็นใด ๆ ที่รัฐจะห้ามมิให้โรงเรียนเรียกเก็บค่าบำรุงการศึกษา

๗. การที่สังคมมีความพร้อมที่จะใช้ประโยชน์จากกลไกตลาด และยอมรับกลไกตลาดได้ในการจัดการศึกษา ในขณะที่กลไกตลาดเองก็ทำงานได้ดีในระดับหนึ่ง นโยบายจัดการศึกษาจึงควรเป็นไปในลักษณะที่อาศัยกลไกตลาดให้มากที่สุด โดยรัฐเข้าทำการเสริมเติมและแทรกแซงตลาด ในกรณีตลาดไม่ทำงาน (Market Failure) เท่านั้น พร้อมกับการยกเลิกเพดานค่าเล่าเรียนเพื่อให้กลไกตลาดสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๘. เพื่อมิให้การทำงานของกลไกตลาดก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส รัฐควรต้องดำเนินการสองด้าน ด้านหนึ่งคือการให้ทุนสำหรับผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส อีกด้านหนึ่งคือรัฐจำเป็นจะต้องเป็นผู้ให้บริการการศึกษา (Provider of Education) เองบางส่วน เช่น ในพื้นที่ด้อยโอกาสที่เอกชนจะไม่เข้าไปจัดการศึกษา เพราะแนวโน้มในการทำกำไรไม่จูงใจพอ

๙. ในด้านการกระจายอำนาจทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐควรเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากที่เคยเป็นผู้ให้บริการการศึกษารายใหญ่ (Major Provider of Education) มาเป็นผู้ควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สร้างมาตรฐานและประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ จำกัดบทบาทของรัฐในฐานะผู้ให้บริการการศึกษาแต่เพียงในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น เช่น เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกลได้รับการศึกษา ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

๑๐. ภารกิจของรัฐในการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนที่กล่าวไปแล้วนั้น ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ใช่รัฐบาลกลาง และให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้รัฐลดบทบาทในการเป็นผู้จัดบริการการศึกษา และโอนโรงเรียนรัฐให้ อปท. ไปดำเนินการ รวมทั้งสนับสนุนให้เอกชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

๑๑. รัฐมีหน้าที่จัดทุนการศึกษาให้มากพอที่จะรองรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชากรในวัยเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทุกคน โดยไม่ติดข้อจำกัดด้านฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม โดยแหล่งเงินทุนที่ต้องใช้ในการจัดการศึกษา (Financing) ส่วนหนึ่งจะมาจากภาครัฐ แต่จัดสรรผ่านตัวนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการศึกษาแบบที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - Centered Education) และทำให้การบริหารจัดการแบบโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-Based Management) สามารถเกิดขึ้นได้จริง

โรงเรียนจะสามารถบริหารจัดการโรงเรียนได้ และสามารถบริหารเงินและบุคลากรได้อย่างเต็มที่

๑๒. อย่างไรก็ตาม เพื่อรองรับความต้องการของครู “ที่ยังอยากรักษาสถานะของความเป็นข้าราชการอยู่ต่อไป” ก็ควรยอมรับสถานะ “ข้าราชการ” ของครู และคงสวัสดิการ ตลอดจนสิทธิต่างๆ เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์เอาไว้ และให้ถือว่าการได้เงินเดือนและทำงานในโรงเรียนของรัฐนั้นเป็นเงื่อนไขที่เพียงพอต่อการเป็น “ข้าราชการ” แล้ว หลักการข้อนี้จะต้องมีการแก้กฎหมายเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นโยบายด้านการศึกษาที่สำคัญสำหรับรัฐบาลในปัจจุบัน น่าจะมุ่งแก้ไขปัญหาของระบบการศึกษาใน ๔ ประเด็นหลัก ดังนี้

๑. การปรับ แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ

- ปรับปรุง แก้ไข กฎหมายเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนรัฐให้เป็นโรงเรียนนิติบุคคลตามมาตรา ๓๔ ในรูปแบบโรงเรียนตามพันธะสัญญา (Charter School) หรือโรงเรียนนิติบุคคลในรูปองค์การมหาชน

- การแก้ไขบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ โดยตัดข้อความ “โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และเพิ่มข้อความที่แสดงให้เห็นว่า “การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิของพลเมืองในการได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจะรับผิดชอบในการจัดให้มีบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับทุกคนในการได้รับโอกาสทางการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสยากจน ผู้พิการ ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ รัฐจะให้การสนับสนุนเพื่อให้กลุ่มคนเหล่านั้นสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกับผู้เรียนปกติทั่วไป โดยมีให้ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอุปสรรคในการเข้าเรียน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมกับทุกกลุ่ม”

- การเพิ่มอำนาจการคลังให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษี เพื่อเป็นรายได้ของท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารการคลังของท้องถิ่น เพื่อให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานแก่ประชากรในท้องถิ่นของตน ตามหลักการของระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องรับผิดชอบต่อประชากรในท้องถิ่นที่เลือกเข้ามาทำหน้าที่บริหาร

- ให้โรงเรียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารจัดการด้านการเงิน บุคลากร วิชาการ และบริหารทั่วไป รวมทั้งเป็นหน่วยบัญชี (Accounting Unit)

๒. การกระจายอำนาจและเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการของโรงเรียนรัฐ

- เปลี่ยนบทบาทของหน่วยงานส่วนกลาง (กระทรวงฯ) และเขตพื้นที่การศึกษาให้ทำหน้าที่เพียงวางนโยบาย กำกับและควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน และให้อำนาจการจัดการศึกษาเป็นของโรงเรียนอย่างแท้จริง

LI RT

- เพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบการจัดให้มีบริการการศึกษา (Provider) ในท้องถิ่นของตน โดยทำหน้าที่เพียงวางนโยบาย กำกับและควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร ส่งเสริม สนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน เช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
- พัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนของรัฐในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management) ทั้งด้านการบริหารจัดการโรงเรียน (การบริหารงบประมาณ บุคลากร วิชาการ และการบริหารทั่วไป) และการบริหารจัดการเงินทุน เพื่อให้โรงเรียนรัฐมีแรงจูงใจที่จะจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างโรงเรียนรัฐและเอกชน และโรงเรียนรัฐด้วยกัน และสร้างแรงจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนรัฐมากขึ้น
- ให้โรงเรียนรัฐมีความคล่องตัวเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีอำนาจบริหารจัดการเงินงบประมาณทั้งก้อน (ที่คิดจากจำนวนเงินอุดหนุนรายหัวที่รวมเงินเดือน) ที่ได้รับในแต่ละปีโดยไม่ต้องส่งเงินงบประมาณเหลือจ่ายคืนให้กับรัฐเมื่อสิ้นปีงบประมาณ หากโรงเรียนใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่หมด และสามารถนำเงินงบประมาณทั้งก้อนนั้นไปใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนเพิ่มเติมสำหรับครูที่มีผลงานและความสามารถ จ้างบุคลากร จัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน ลงทุนในสินทรัพย์และช่องทางลงทุนต่าง ๆ ด้วยตนเอง ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการ สถานศึกษา ควบคู่กับความรับผิดชอบและความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงหลักประกันว่าโรงเรียนจะต้องสามารถให้บริการการศึกษาตามเกณฑ์ “คุณภาพและมาตรฐานขั้นต่ำ” ที่รัฐกำหนด และรับการประเมินผลงานทุกปี

๓. การปรับระบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษา

- จัดสรรงบประมาณแบบเหมาจ่าย (Block Grant) เป็นเงินอุดหนุนรายหัว (รวมงบบุคลากร) ในรูปคูปองการศึกษา (Voucher) จากเงินที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้ส่วนหนึ่งและจากองค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนหนึ่ง ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถในการหารายได้ระหว่างรัฐบาลกลางและองค์กรปกครองท้องถิ่น

- ส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบัน/องค์กรต่าง ๆ ในสังคม ชุมชน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามศักยภาพและความสามารถ (Ability to Pay) ในการจัดการศึกษา ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้เรียนโดยไม่มีข้อจำกัดของเวลาและสถานที่ อาทิเช่น ให้ครูเดินสอนหนังสือตามหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลซึ่งมีนักเรียนจำนวนน้อย และไม่คุ้มค่ากับการลงทุนก่อสร้างและบำรุงรักษาอาคารในโรงเรียน

๔. การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษา

- ยกเลิกเพดานค่าธรรมเนียมการเรียนและการให้เงินอุดหนุนสำหรับโรงเรียนเอกชน เพื่อให้โรงเรียนเอกชนทั่วประเทศสามารถเรียกเก็บค่าเล่าเรียนแบบลอยตัว โดยแลกกับการ “สำรองที่นั่งเรียน” จำนวนหนึ่งให้กับนักเรียนที่เรียนดีแต่ด้อยโอกาส/ยากจน

- ยกเลิกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีปฏิบัติ และมาตรการต่าง ๆ ที่เคร่งครัดและเป็นอุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถาบัน/องค์กรต่าง ๆ ในสังคม ภาคเอกชน ชุมชน โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านการควบคุมเพดานค่าเล่าเรียน

- เพิ่มแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาของภาคเอกชน เช่น ยกเว้นภาษีการโอน ที่ดิน ภาษีโรงเรือนและที่ดิน สำหรับที่ดินที่นำมาใช้เพื่อจัดตั้งโรงเรียน

- เพิ่มแรงจูงใจของภาคครัวเรือน สถาบัน/องค์กรต่าง ๆ ในสังคม และชุมชน ในการมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานตามศักยภาพและความสามารถ (Ability to Pay) โดยจ่ายเงินอุดหนุนการศึกษาให้แก่โรงเรียนในรูปของเงินบริจาค เงินค่าเล่าเรียนที่โรงเรียนเรียกเก็บตาม ต้นทุนค่าใช้จ่ายของการจัดการศึกษา ซึ่งมีความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โดยให้โรงเรียน จัดเก็บเงินในรูปแบบ “บนโต๊ะ/ในระบบ” แทนที่จะเป็นแบบ “ใต้โต๊ะ/นอกระบบ” (แป๊ะเจี๊ยะ) เพื่อให้ สามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเงินที่ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา อาทิเช่น ยกเลิกเพดานเงิน ลดหย่อน/เงินบริจาคเพื่อการศึกษา สำหรับการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา/ภาษีเงินได้นิติบุคคล (ปัจจุบันผู้ปกครองมีสิทธิหักลดหย่อนได้ ๒ เท่าของจำนวนเงินที่จ่ายจริงเพื่อการศึกษา แต่ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของเงินคงเหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น ๆ แล้ว)

- พัฒนารูปแบบและแนวทางสร้างร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private partnerships) แบบใหม่ ที่รัฐสามารถใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนรัฐ โดยเฉพาะโรงเรียนที่ยังไม่ได้ “คุณภาพและมาตรฐานขั้นต่ำ” ตามที่รัฐกำหนด เช่น โรงเรียน วิชาการ (Academy) ซึ่งก่อตั้งโดยสปอนเซอร์จากภาคธุรกิจ องค์กรอิสระ หรือสถาบันศาสนา ที่ทำงาน ร่วมกับชุมชน

๕. การปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคลากรครู หลักสูตร และหนังสือเรียน

- ปรับระบบการผลิตครู - การบรรจุครู โดยรับครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาชีพอื่นมาเป็น ครู (เช่น อักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (เคมี ชีวะ ฟิสิกส์) วิศวกรรมศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ) โดยให้การเรียนวิชาชีพครูอีก ๑ ปี เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการสอน นอกเหนือจากความรู้ ความสามารถในวิชาชีพ

- ปรับปรุงระบบค่าตอบแทนครูให้ผันแปรตามความรู้ความสามารถและผลงาน ซึ่งต้องมีระบบ และหลักเกณฑ์รองรับ “วิชาชีพชั้นสูง” เพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มาเป็น ครู และต้องผ่านการอบรมหรือเรียนวิชาชีพครู ๑ - ๒ ปี เพื่อทดสอบและประเมินความสามารถในการ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

- กระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลครู ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ จ้าง - เลิกจ้าง กำหนดค่าตอบแทนเริ่มต้นบรรจุใหม่ของครู การประเมินผลงานของครู การเพิ่มค่าตอบแทน ของครูตามผลงาน และความสามารถ

- การเปลี่ยนสถานะของครูจากการเป็น “ข้าราชการ” มาเป็น “พนักงานข้าราชการ” และได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบข้าราชการ รวมทั้งได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าข้าราชการ โดยเริ่มรับพนักงาน ข้าราชการเข้ามาเป็นครู ในตำแหน่งที่ขาดหรือตำแหน่งที่เกษียณ โดยให้คงอัตราเงินเดือนเดือนสุดท้ายของครูที่เกษียณ ให้กับโรงเรียนที่มีครูเกษียณอายุราชการ

- ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการโยกย้ายบุคลากรครู ระหว่างโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา (อัตราส่วนนักเรียนต่อครู) และให้หน่วยงานส่วนกลางดำเนินการโยกย้ายครูระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานเช่นเดียวกัน หลังจากโอนย้ายครูให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว หากโรงเรียนใดมีการขาดแคลนครู ก็ให้แต่ละโรงเรียนรับบรรจุครูในตำแหน่งพนักงานราชการ

- ให้หน่วยงานส่วนกลางจัดตั้งงบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากรครู เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถ และวิทยฐานะของครู โดยจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนรายหัวตามจำนวนครูของแต่ละโรงเรียน และให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจเลือกหลักสูตรที่ครูต้องได้รับการอบรม และเลือกครูในโรงเรียนที่ควรได้รับการอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้ครูสามารถนำผลการอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการของแต่ละโรงเรียน

- การประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษา ควรเน้นที่การมองอนาคตมากกว่ามองเนื้อหาสาระตามหลักสูตรปัจจุบัน

- เพิ่มความคล่องตัวและความเป็นอิสระของโรงเรียนในการออกแบบหลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยรัฐเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้กำหนดและควบคุมหลักสูตร หนังสือ ตำราเรียน อย่างเข้มงวด ไปเป็นผู้ประเมินคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร โดยการจัดให้มีการทดสอบและประเมินผลการเรียน (ทดสอบ) ของนักเรียนทุกช่วงชั้นหรือทุกระดับชั้นเป็นรายปี นโยบายข้างต้นนี้ สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และเพิ่มความเป็นอิสระของโรงเรียนรัฐที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

- ลด “ปริมาณ” วิชาเรียนรายปีลง ซึ่งทำได้ค่อนข้างง่าย หากรัฐจะเปลี่ยนปรัชญาการสอนจากเดิมที่ เน้น “ให้ความรู้” เป็น “ให้ทักษะในการหาความรู้” แทน

- แยกส่วนที่เป็น “แบบฝึกหัด” ที่นักเรียนต้องทำ ออกจาก “เนื้อหา” ในหนังสือเรียนทั้งหมด ให้หนังสือเรียนมีแต่เนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนรัฐสามารถให้นักเรียนยืมหนังสือเรียนได้ในระหว่างปีการศึกษา นักเรียนเพียงแต่ต้องรักษาหนังสือเรียนให้อยู่ในสภาพดี และนำส่งหนังสือคืนโรงเรียนเมื่อจบปีการศึกษา มาตรการนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านหนังสือเรียนของทั้งภาคครัวเรือนและภาครัฐ (เพราะไม่มีความจำเป็นที่รัฐต้องพิมพ์หนังสือเรียนใหม่ทุกปี) ตลอดจนเป็นการลดอำนาจการผูกขาดของผู้ผลิตหนังสือเรียนรายใหญ่ เช่น องค์กรคำครูสภา โดยทางอ้อมอีกด้วย

๖. นโยบายการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๑) จัดทำแผนการยุบ/เลิก รวมโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เหลือเฉพาะโรงเรียนที่มีความจำเป็น เช่น โรงเรียนชายขอบ โรงเรียนในเขตพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก พร้อมกับโอน/ย้าย ครูและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กที่ยุบ/เลิก รวมไปถึงโรงเรียนที่ขาดแคลนครู โดยมีให้กระทบต่อตำแหน่ง และฐานเงินเดือนของครูและผู้บริหาร ควบคู่กับการยุบชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการประหยัดเนื่องจากขนาด และสามารถถ่ายโอนทรัพยากรไปสู่แหล่งบริหารที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) จัดทำแผนการยุบ/รวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ไม่มีศักยภาพในการหารายได้ และไม่สามารถให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการแก่ชุมชนได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เนื่องจากขนาด และลดต้นทุนในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการประหยัด

เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี

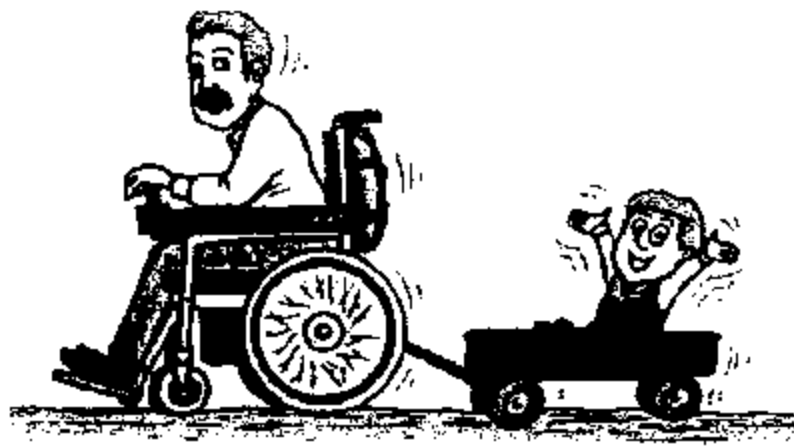
เอกสารอ้างอิง

สมชัย ฤชุพันธุ์. รายงานผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบระบบงบประมาณการศึกษาของ ประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาสยาม, ๒๕๕๑.

รายงานผลการวิจัย เว็บไซต์ www.onec.go.th/publication/ch-๒/fullch-๒.pdf (๑๙ ก.พ. ๒๕๕๑)

๕ บทความที่น่าสนใจ ๕

๑๓๕ ๕ บทเรียนจากกฎหมายไทย

กฎหมายมีความเป็นกลางในตัวเองจริงหรือ?

คำถามในลักษณะนี้ไม่ค่อยจะปรากฏบ่อยครั้งนักในหมู่นักกฎหมาย หรือแวดวงทางด้านนิติศาสตร์ อันเนื่องมาจากจารีตของการศึกษา และวงวิชาการทางด้านนิติศาสตร์ของไทยมักให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจต่อกฎหมาย ในฐานะที่จะเป็นผู้ใช้กฎหมายต่อไป ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเพียงแค่การเรียนรู้กฎหมายในระดับของผู้ปฏิบัติงาน ที่ต้องการรู้เพียงว่ากฎหมายในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร ดีความกันอย่างไร โดยไม่สนใจจะตั้งคำถามต่อไปว่ากฎหมายนั้นมีความเป็นธรรมหรืออคติบางอย่างแอบแฝงหรือไม่

ระบบกฎหมายในสังคมไทยไม่ได้เป็นสิ่งที่เป็กลางหรือปราศจากอคติใด ๆ หากแต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เต็มไปด้วยความลำเอียงในบางประเด็นอาจปรากฏเด่นชัดออกมาเป็นรูปธรรมผ่านตัวบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ในบางประเด็นอาจมีความซับซ้อนจนต้องพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนจึงจะสามารถมองเห็นมายาคติที่แอบแฝงอยู่อย่างกว้างขวาง ในส่วนของตัวบทกฎหมาย มีกฎหมายเป็นจำนวนมากที่แสดงถึงอคติทางเพศที่แฝงอยู่ในกฎหมาย เช่น ความผิดฐานข่มขืนตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะเป็นความผิดต่อเมื่อได้กระทำต่อหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภรรยาของตน หากได้กระทำต่อหญิงซึ่งเป็นภรรยาของตนก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานข่มขืน เนื้อหาของกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ทำให้เห็นได้ว่าการจะมีเพศสัมพันธ์ของสามีต่อภรรยา นั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมหรือความสมัครใจจากหญิงแต่อย่างใด เพราะถึงจะกระทำไปโดยหญิงมิได้ยินยอมก็ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา โดยในประเด็นนี้ ทางองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิสตรีก็ได้เรียกร้องให้มีการทำความเข้าใจที่ถูกต้อง ระหว่างการเป็นหุ้นส่วนชีวิตกับการมีเพศสัมพันธ์ว่าเป็นเรื่องที่ต้องแยกจากกัน การตกลงเป็นสามีภรรยาไม่ได้มีความหมายว่าหญิงต้องยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ตามความต้องการของชายฝ่ายเดียว บางช่วงเวลาเช่นในกรณีที่หญิงมีความเครียดหรือเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน หญิงก็ต้องมีสิทธิที่จะปฏิเสธ และกฎหมายก็ควรให้การรับรองคุ้มครองให้

สำหรับกลไกของกระบวนการยุติธรรม จะพบว่าขั้นตอนหรือกลไกในกระบวนการยุติธรรมไม่เอื้อหรือส่งเสริมให้หญิงสามารถปกป้องสิทธิของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในกรณีที่เกิดข้อพิพาท

ระหว่างสามีกรรยา ก็มีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้พนักงานตำรวจทำการใกล้ชิดคู่กรณี ทำให้แม้ว่าฝ่ายหญิงที่ต้องการดำเนินคดีกับฝ่ายชายซึ่งทำร้ายตน มักไม่ได้รับการตอบสนอง หรือในกรณีของคดีล่วงละเมิดทางเพศ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ยาวนานและล่าช้ารวมถึงความไม่เข้าใจต่อความรู้สึกของผู้หญิงที่ถูกกระทำในขั้นตอนสอบสวน การพิจารณาคดี ล้วนแล้วแต่เป็นผลให้มีผู้หญิงจำนวนน้อยมากที่เป็นเหยื่อยินยอมพาดนเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

นอกจากตัวบทกฎหมายและกลไกของกระบวนการยุติธรรมแล้ว การตีความหรือบังคับใช้กฎหมายก็นับเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อผู้หญิง ตัวอย่างเช่นในการลงโทษของศาลในคดีข่มขืน หากได้ลองพิจารณาถึงคำพิพากษาเป็นจำนวนมากจะพบว่าศาลจะมีคำตัดสินลงโทษต่อผู้ถูกกล่าวหาเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงหลายประการเกิดขึ้น เช่น ผู้หญิงต้องมีบาดแผลจากการต่อสู้ป้องกันตน สถานที่นั้นต้องเป็นที่เปลี่ยว หากไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเหล่านี้ ก็มักจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา ทำให้มีผู้หญิงเป็นจำนวนมาก ซึ่งเผชิญกับการล่วงละเมิดทางเพศที่ถูกกีดกันออกไปจากมาตรฐานการข่มขืนที่ถูกยึดในกระบวนการยุติธรรม เช่น บางกรณีผู้หญิงถูกข่มขืนจนกลัวจึงไม่ได้ต่อสู้ หรือเหตุการณ์เกิดขึ้นในที่ที่ใกล้เคียงกับบ้านข้าวต้ม เป็นต้น กรณีเหล่านี้ล้วนถูกวินิจฉัยว่าไม่ได้เป็นการกระทำที่เรียกว่าข่มขืน หากถือว่าเป็นการสมยอมของฝ่ายหญิง อันจัดได้ว่าเป็นการมองถึงการข่มขืนจากสายตาของชายที่เห็นว่า ความสำคัญของผู้หญิงนั้นขึ้นอยู่กับเอื้อพรมจรรย์บาง ๆ ดังนั้นหากเป็นหญิงที่ดีแล้วจึงต้องปกป้องสิ่งดังกล่าวอย่างเต็มที่ แม้อาจต้องภัยจนถึงชีวิตก็ตาม

อคติต่อคนพิการ

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะได้กำหนดเนื้อหาห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยอาศัยเหตุทางกายหรือสุขภาพของบุคคล และโดยที่เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่มีลำดับชั้นสูงสุดที่กฎหมายอื่นใดจะขัดแย้งหรือละเมิดมิได้ ฉะนั้นจึงควรเป็นที่เข้าใจว่าคนพิการในสังคมไม่อาจเลือกปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตาม การตีความของศาลรัฐธรรมนูญ ๘ ต่อ ๓ เสียง ที่เห็นว่าระเบียบของพระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ ในกรณีที่มีผู้พิการสมัครสอบเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา แต่ถูกปฏิเสธด้วยการอ้างถึงความสมบูรณ์ของสุขภาพร่างกาย ให้เป็นระเบียบที่สามารถใช้บังคับได้โดยไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ด้วยการให้เหตุผลว่า เนื่องจากบางครั้งต้องมีการออกไปเดินเผชิญสปีด และทั้งนี้ยังอ้างถึงการต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดีพอ เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติยศอันสะท้อนความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีต่อคนพิการได้ไม่น้อย จะเห็นได้ว่าในกรณีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการอ้างถึงความสามารถ หรือความด้อยประสิทธิภาพของคนพิการในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นผู้พิพากษา แต่กลับอ้างอิงไปถึงการปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเช่น การเดินเผชิญสปีดซึ่งในความเป็นจริงแล้วนาน ๆ ครั้งจึงจะปรากฏขึ้น นอกจากนี้การอ้างอิงถึงบุคลิกลักษณะที่ดีพอของการเป็นผู้พิพากษาด้วยการตัดสินคดีคนพิการ ก็ชวนให้ตั้งข้อสงสัยว่า บุคลิกลักษณะที่ดีของการเป็นผู้พิพากษา ควรมีความหมายเพียงรูปร่างหน้าตาภายนอกเท่านั้นใช่หรือไม่ โดยที่ไม่ได้สนใจถึงความประพฤติปฏิบัติทั้งในวิถีชีวิต และการดำรงตนอย่างสมณะ ดังนั้นจึงทำให้คนพิการกลายเป็น ผู้ที่ไม่มีบุคลิกลักษณะดีเพียงพอต่อการเป็นผู้พิพากษา การตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญในทิศทางดังกล่าว จึงนับว่าเป็นคำวินิจฉัยที่ควรต้องตระหนักอย่างมากถึงความเข้าใจเรื่อง

ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคของบุคคลนั้น ยังเป็นเรื่องที่ถูกครอบงำโดยพรรคหรือความเชื่อบางประการอยู่

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ หากพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดของบุคคลที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวินิจฉัยคดีนี้ ในจำนวนเสียงข้างมาก ๘ คน ที่เห็นว่าระเบียบของข้าราชการตุลาการไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น มีตุลาการ ๕ คนที่เคยเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีพื้นฐานการศึกษาระดับเนติบัณฑิตไทย ส่วนอีก ๓ คนมาจากเจ้ากรมพระธรรมนูญ อดีตเอกอัครราชทูตและศาสตราจารย์รัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ส่วนตุลาการเสียงข้างน้อย ๓ คน เป็นคชภูษิตบัณฑิตที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนและศาสตราจารย์รัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ได้มีคำถามถึงเหตุผลที่อาจอยู่เบื้องหลังการวินิจฉัยว่า “ภูมิหลังการทำงานและการศึกษาดังกล่าว น่าคิดว่าจะสะท้อนนัยสำคัญบางประการที่เชื่อมโยงกับคำวินิจฉัยหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะในกรณีของตุลาการเสียงข้างมากที่เป็นอดีตตุลาการศาลยุติธรรม ทศนคดีและท่าทีที่ตั้งเดิมต่อสถาบันตุลาการที่ตนเคยสังกัดอยู่ จะมีอิทธิพลต่อการวินิจฉัยปัญหามากเพียงใด” (จรัญ โฆษณานันท์, ความพิการของกฎหมายและผู้บังคับใช้กฎหมาย)

อคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์

บรรดากลุ่มชนที่มีลักษณะทางชาติพันธุ์แตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ของสังคมมักจะถูกกละเลยหรือไม่ได้รับการรับรองสิทธิในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากกฎหมายจำนวนมากที่บัญญัติขึ้นส่วนใหญ่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของรัฐ หรือเป็นไปตามความเชื่อ ความเข้าใจของคนที่จัดว่าเป็นส่วนใหญ่ของสังคม การตรากฎหมายในลักษณะนี้จึงไม่ค่อยยอมรับความแตกต่างหรือมาตรฐานที่หลากหลายให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมาย ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทยนับตั้งแต่ทศวรรษที่ ๒๔๘๐ เป็นต้นมา และเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรที่ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อแบบอำนาจนิยม/รัฐนิยมเป็นหลัก ด้วยการกำหนดให้พื้นที่ป่าต่างๆ มีสถานะทางกฎหมายเป็นพื้นที่ของรัฐและหน่วยงานรัฐ ซึ่งจะเป็นผู้ที่เข้าไปมีอำนาจดูแลการใช้ประโยชน์เหนือพื้นที่เหล่านั้น โดยกีดกันไม่ให้บุคคลหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือใช้ประโยชน์ในทรัพยากรเหล่านั้นแต่อย่างใด การจัดการทรัพยากรป่าในลักษณะเช่นนี้สวนทางกับความเป็นจริงดังที่ปรากฏอยู่อย่างกว้างขวาง ทั้งในทางประวัติศาสตร์และจวบจนกระทั่งปัจจุบันว่า ป่าในประเทศไทยเป็นป่าที่มีคนและชุมชนอาศัยอยู่ การบัญญัติกฎหมายเช่นพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่กำหนดว่า พื้นที่แห่งใดซึ่งยังไม่มีบุคคลได้สิทธิตามกฎหมายที่ดินให้ถือว่าเป็นพื้นที่ป่า จึงนับได้ว่าเป็นการละเลยต่อสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชาวเขาเป็นจำนวนมากในพื้นที่ภาคเหนือ ส่งผลให้กลุ่มชาวเขาเหล่านี้ ต้องเป็นผู้ที่ทำผิดต่อกฎหมาย แม้ว่าจะดำรงอยู่ในพื้นที่แห่งนั้นมาก่อนที่รัฐชาติไทยจะก่อตั้งขึ้น และชาวเขาที่อยู่ในพื้นที่ป่าอย่าง “ผิดกฎหมาย” ก็ยังคงสืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในทางภาคเหนืออันได้แก่ กลุ่มชาวเขาหลากหลายภาษานั้น นอกจากต้องเผชิญกับการไร้สิทธิในพื้นที่ป่าแล้ว ยังถูกซ้ำเติมด้วยกฎหมายเรื่องสัญชาติที่สืบเนื่องจากความพยายาม

ของประเทศไทยในอันที่จะสร้างพลเมืองที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้น จึงได้มีการตรากฎหมายสัญชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นต้นมา แต่ด้วยการไม่สามารถจำแนกบุคคลในเชิงปัจเจกบุคคลของรัฐได้ รวมทั้ง การมีอคติต่อกลุ่มชาวเขาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคงของชาติ การค้ายาเสพติด รวมทั้งการ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้กฎหมายในการกำหนดถึงการได้สัญชาติไทยจึงมีความยุ่งยากกว่า บุคคลธรรมดาทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นผลให้มีชาวเขากว่า ๕ แสนคน ยังคงไม่ได้รับสิทธิของความเป็น พลเมืองไทยครบจนทุกวันนี้ การไร้ซึ่งความเป็นพลเมืองไทยในปัจจุบันมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนกลุ่ม นี้มาก เพราะจะถูกจำกัดสิทธิอย่างกว้างขวาง เช่น ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ขึ้นทะเบียนซึ่งทำให้ไม่ สามารถทำงานใดๆ ได้หากออกนอกพื้นที่ ไม่มีสิทธิในทางการเมือง ไม่สามารถครอบครองที่ดินได้อย่าง ถูกต้องตามกฎหมาย และมีสถานะเป็นเพียงพลเมืองชั้นสองชั้นสามของสังคมไทย

อคติต่อคนจน

หลักการในทางกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ซึ่งมีความหมายว่าบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมาย จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในทางฐานะ ผิวสี ศาสนา ฯลฯ แม้หลักการนี้จะได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แต่การ “ปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมต่อบุคคลที่มีความแตกต่างกัน” เฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางด้านฐานะ จะเป็นหลักการ ที่สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นเสมอไปหรือ? ดังเช่น การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา บุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้มีสิทธิในการประกันตัวออกมา เพื่อสู้คดีทั้งในระหว่างการสอบสวน และการพิจารณาคดีในชั้นศาล แต่การจะประกันตัวได้ต้องมีหลักประกันซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้มี ๓ ประเภท ด้วยกันคือ เงินสด หลักทรัพย์ และบุคคลที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ในการกำหนด จำนวนวงเงินประกันตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ในทางปฏิบัติได้มีการกำหนดวงเงินประกันเอาไว้สำหรับ ผู้ที่ถูกดำเนินคดีในแต่ละข้อหา (เรียกกันว่ามัดคอก) ว่าคดีแต่ละประเภทต้องมีวงเงินประกันเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งจะขึ้นกับความหนักเบาของความผิดที่ถูกกล่าวหา วงเงินประกันที่ถูกกำหนดนี้เป็นกฎหมายซึ่งถูกใช้ โดยทั่วไป โดยไม่สนใจว่าผู้กระทำความผิดจะมีฐานะอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เป็นคดีร้ายแรง สะเทือนขวัญประชาชน ก็อาจไม่ให้มีการประกันตัวได้แม้จำเลยจะมีหลักประกันมากก็ตาม ตรงกันข้าม บางครั้งก็อาจให้มีการประกันตัวโดยลดหลักประกันลงได้ เช่น ในคดีที่ตำรวจจับกุมชาวบ้านปากมูลที่ปิ่นเข้า ทำเนียบรัฐบาล ในคดีนี้ระหว่างดำเนินการก็ได้มีการประกันตัวโดยทนายความคนหนึ่งอาศัยตำแหน่งหน้าที่ ของตนเพียงคนเดียวประกันตัวชาวบ้านนักร้อยออกมา แล้วศาลก็อนุญาตให้กระทำได้ อันเป็นปรากฏการณ์ที่ นาน ๆ จะบังเกิดขึ้นได้สักครั้ง และเป็นที่น่าประหลาดใจว่า ในคดีนี้ชาวบ้านแทบทั้งหมดไม่เคยรู้จักกับ ทนายความคนนั้นมาก่อนเลย

นอกจากนี้ในบางครั้งก็อาจมีการดำเนินการด้วยการใช้แง่มุม หรือเทคนิคทางกฎหมายบางอย่างที่ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทำให้คนยากคนจนต้องตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและไม่อาจใช้สิทธิของตนเองได้ หากลองเปรียบเทียบเทียบระหว่างคดี ดร.นิดาที่ฆ่าภรรยา ทางฝ่ายจำเลยสามารถประกันตัวออกมาสู้คดีได้โดยมี หลักประกัน ๕ แสนบาท ขณะที่ชาวบ้านที่จังหวัดลำพูนซึ่งถูกกล่าวหาในข้อหาบุกรุกที่ดิน ในตอนแรกได้มีการ ตั้งวงเงินประกันไว้สูงมาก จนเห็นได้ชัดว่าชาวบ้านไม่อาจใช้สิทธิได้แน่นอน ทั้งที่หากลองเปรียบเทียบ

ถึงเนื้อหาความผิดแล้ว จะเห็นได้ว่าคดี ดร.นิรันดร์ส่งผลสะท้อนอย่างมากต่อประเด็นความรุนแรงภายในครอบครัว ถึงอย่างนั้นก็ตามจำเลยสามารถประกันตัวได้ แต่ชาวบ้านที่ล่าพุน ซึ่งเรียกร้องให้มีการพิสูจน์ถึงความไม่ชอบของเอกสารสิทธิในที่ดินที่พิพาท กลับต้องถูกจำคุกอยู่ยาวนาน ๕๑ วัน จวบจนกระทั่งกลายเป็นข่าวครึกโครมขึ้นมา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกิดคำกล่าวที่แพร่หลายอยู่ในหมู่คนยากไร้ว่า “คุณมีไว้ซึ่งเฉพาะคนจนเท่านั้น”

สำนักกฎหมายแนววิพากษ์ เสนอแก่นความคิดที่สำคัญต่อการให้ความหมายของกฎหมายว่า “กฎหมายคือการเมือง” (Law is politics) แนวความคิดนี้ถือว่ากฎหมายไม่ได้มีความเป็นกลางหรือปลอดจากคุณค่าใดๆ อย่างสิ้นเชิง ตรงกันข้ามกฎหมายเกี่ยวพันกับการเมืองอย่างยิ่ง กฎหมายมิได้หล่นมาจากท้องฟ้าอันว่างเปล่าหากเป็นผลผลิตจากสังคม ดังนั้น กฎหมายเองก็ต้องเป็นสิ่งที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อหรืออุดมการณ์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ด้วยความเชื่อในลักษณะเช่นนี้จะเป็นพื้นฐานให้การทำความเข้าใจต่อกฎหมายต้องเต็มไปด้วยความระมัดระวังที่ไม่ยึดติดกับเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย ต้องมีการวิเคราะห์เพื่อมองให้เห็นเข้าไปถึงอคติบางประการที่ดำรงอยู่หรือเป็นแรงผลักดันของกฎหมายนั้น ๆ การศึกษากฎหมายต้องเป็นไปเพื่อให้เข้าใจถึงความรู้ ทั้งในระดับปรากฏการณ์และปรัชญาความคิดของกฎหมายเพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายที่ลดอคติและเป็นกฎเกณฑ์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นระหว่างคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย

อย่างไรก็ตาม การศึกษากฎหมายด้วยแนวทางดังกล่าวแทบจะไม่มีอิทธิพลต่อสถาบันการศึกษาหรือวิชาการนิติศาสตร์ของสังคมไทยแม้แต่น้อย ดังจะไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาที่พยายามสะท้อนถึงอคติซึ่งดำรงอยู่ในกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมเกิดขึ้นแต่อย่างใด แม้จะมีอยู่บ้างแต่ผลงานเหล่านั้นก็จัดว่าเป็นงานของ “นักกฎหมายชายขอบ” ที่วงการกฎหมายกระแสหลักไม่ได้ให้ความสนใจ หรือชายตามองด้วยความเข้าใจ นักกฎหมาย/นิติศาสตร์เฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ประกอบวิชาชีพกฎหมายโดยตรง มักยึดเอาว่าตัวบทกฎหมายและกลไกทางกฎหมายที่เป็นอยู่ คือสิ่งที่เป็นธรรมและเป็นกลางอยู่แล้วตามธรรมชาติ ซึ่งทำที่และความเข้าใจเช่นนี้ นอกจากจะเป็นผลให้ไม่สามารถมองเห็นความอยุติธรรมของระบบกฎหมายเมื่อมองผ่านสายตาที่คนซึ่งแตกต่างหลากหลายกันแล้ว ยังจะเป็นผลให้อคติในระบบกฎหมายนี้ได้ดำรงอยู่ต่อไปอีกนานเท่าไร ด้วยข้อจำกัดเช่นเดียวกับหน่วยงานราชการโดยทั่วไป ทำให้ไม่อาจคาดหวังได้ว่าความเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดขึ้นจากภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม หนทางเดียวที่จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงอคติที่แฝงอยู่ในระบบกฎหมาย และรวมไปถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้บังเกิดขึ้นจำเป็นต้องให้สาธารณชนต้องให้ความสนใจ ตั้งคำถาม และวิพากษ์วิจารณ์เมื่อเกิดปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงความอยุติธรรมที่ดำรงอยู่ อันเป็นสิทธิที่ประชาชนทั้งหลายสามารถกระทำได้โดยชอบธรรมในสังคมประชาธิปไตย

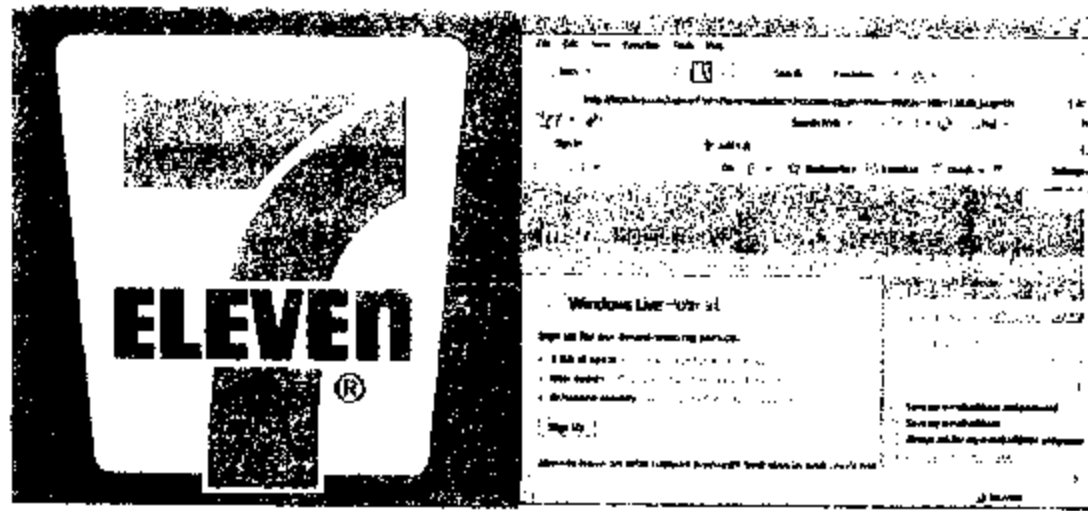
เอกสารอ้างอิง

<http://www.midnightuniv.org/midnightweb๒๒๒/newpage๐๗.html>

สืบค้นวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑

๘ ความท้าทายขององค์กรยุคใหม่

ด้วยสภาพการแข่งขันทั้งในโลกร เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรจะต้องตระหนัก คือ มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรในปัจจุบัน บทความที่น่าสนใจ ๘ ประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญ หากยังต้องการรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรให้ดำรงอยู่ ประกอบด้วย

๑. ความต้องการของประชาชนมีตลอดเวลา

จะเห็นได้จากร้านค้าสะดวกซื้อ (Convenience Store) ประเภทที่เปิดให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง ตัวอย่างเช่น 7-ELEVEN, Family Mart และธุรกิจที่เน้นทางด้านบริการให้บริการได้รับความนิยมมาก เพราะในมุมมองของผู้บริโภค การได้รับบริการตลอดเวลาเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาสำหรับองค์กรที่จะสามารถให้บริการแก่ผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่องนั้นจำเป็นต้องหาพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ในเวลาที่ยืดหยุ่น บางองค์กรก็เลือกที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย บางองค์กรก็เลือกที่จะใช้พนักงานจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลกทำงานอันจะทำให้มีพนักงานทำงานให้กับองค์กรได้ตลอดเวลา

๒. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ในปัจจุบันจะพบว่าคนบางกลุ่มใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์มากกว่าการพูดคุยกับคนซึ่งอยู่ในสำนักงานเดียวกัน ถึงแม้ว่าคนส่วนใหญ่จะกล่าวว่า การติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่มีการเผชิญหน้ากันจะเป็นวิธีการที่ได้ผลมากที่สุดก็ตาม แต่ในปัจจุบันการสื่อสารในรูปแบบของข้อความเสียง (Voice Mail) และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ก็ได้รับความนิยมเป็นอันมากในที่ทำงาน

ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) หรือการซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตกลายเป็นเรื่องธรรมดาในการทำธุรกิจในปัจจุบัน ประกอบกับการแข่งขันในธุรกิจบริการที่มีมากขึ้นทำให้ธุรกิจทางการเงินเองก็เลือกที่จะให้บริการการทำธุรกรรมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าเรากำลังอยู่ในยุคอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Era) หรืออย่างน้อยก็ใกล้ยุคการปฏิวัติข้อมูลข่าวสาร (Information Revolution) ซึ่งจะพาเราผ่านพ้นยุคเครื่องจักร (Machine Age) ซึ่งในยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Age) นั้น แต่ละคนจะเป็นเหมือนพระราชหรือพระราชินี เพราะจะได้รับการตอบสนองจากตัวเลือกที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งสิ่งที่จะมีความสำคัญประกอบด้วย

- การปกครองของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง
- ธรรมชาติขององค์กรและที่ทำงานที่มีการเปลี่ยนแปลง
- การทำงานด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น และสัญญาการจ้างงานที่มีการเปลี่ยนแปลง

๓. คนรุ่นใหม่สนใจเรื่องการเมืองน้อยลง

ข้อมูลข่าวสารที่สามารถถ่ายทอดไปได้ทั่วโลก ทำให้ประชาชนไม่ต้องเข้าไปแสวงหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการบริหารงานด้วยตนเอง ส่งผลให้ความรู้สึกมีส่วนร่วมลดน้อยลง อีกทั้งผลกระทบประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์คือ การเคลื่อนย้ายอำนาจและอิทธิพลจากท้องถิ่นชุมชน หรือชาติหนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่งได้ ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเทศตะวันตกชี้ให้เห็นว่าประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวนักการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยของคนรุ่นหนุ่มสาว หรือที่มักเรียกว่า Generation X นั้นไม่ให้ความสนใจเรื่องการเมือง ทำให้การบริหารงานของรัฐบาลหรือองค์กรภาครัฐ ต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ หากเป็นเรื่องของการเมืองภายในองค์กรนั้น พนักงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางการเมืองในองค์กรมีผลในแง่ลบต่อผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผลการปฏิบัติงาน และต่อความพึงพอใจในงาน ฉะนั้น หากองค์กรต้องการให้พนักงานมีความสุขกับการทำงานภายในองค์กรสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ การไม่ให้เรื่องของการเมืองภายในองค์กรมากระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานได้

๔. ลักษณะขององค์กรเปลี่ยนแปลงไป

ในปัจจุบันจะพบความเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หลายองค์กรให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ความไม่เท่าเทียมกัน และความเป็นธรรมในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมจะเป็นประเด็นสำคัญที่มักได้รับการพูดถึงในการประชุมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ โดย Handy (๑๙๙๗) กล่าวว่า องค์กรจะต้องแสดงบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้กับสังคมเพื่อที่จะสามารถอยู่ได้ในระยะยาว มากกว่าที่จะคำนึงถึง

ผลในระยะสั้นเพียงแค่การเพิ่มขึ้นของเงินปันผลของผู้ถือหุ้นเท่านั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับพนักงานขององค์กรรวมถึงผู้บริหารหรือประชาชนภายนอกองค์กร หากยังหวังที่จะดำรงสถานะขององค์กรให้แข็งแกร่งต่อไป

๕. ความต้องการผู้นำตัวจริง

จากข่าวสารที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ จะพบว่า ในหลาย ๆ องค์กรที่ประสบปัญหาในการบริหารงาน พนักงานอาวุโสมักจะเป็นแกนนำในการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบริหารงานภายในองค์กร ทั้งในเรื่องของผู้บริหาร รูปแบบการบริหารงาน และสิทธิประโยชน์ที่พนักงานพึงได้รับ ทั้งนี้ เพราะบรรยากาศภายในองค์กรที่เหมาะสมจะส่งผลอย่างยิ่ง ต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สูงขึ้น ขณะที่การมีผู้นำซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของศีลธรรมจรรยาหรือมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสในการบริหารงานพนักงานก็สามารถรับรู้ได้โดยจะนำมาซึ่งความเคลือบแคลงสงสัยและไม่ไว้วางใจ และจะส่งผลต่อความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานของพนักงานได้ นอกจากนี้ หากองค์กรใดที่ผู้บริหารขาดการติดต่อสื่อสารกับพนักงานแล้วก็มักจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พนักงานออกจากองค์กรด้วย

ในองค์กรปัจจุบันผู้บริหารดูเหมือนจะจัดเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยขององค์กรเสียด้วยซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อองค์กรให้อำนาจกับพนักงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารทำหน้าที่เพียงตรวจสอบ ตรวจสอบ และตรวจสอบ จึงยังเป็นที่สงสัยว่ามีความจำเป็นในตัวผู้บริหารมากน้อยเพียงใด ดังนั้นแนวทางใหม่เกี่ยวกับผู้บริหารก็คือ การทำหน้าที่ในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนมากกว่าการแก้ปัญหาอย่างใดก็ตาม ในปัจจุบันหน้าที่ของผู้บริหารก็เพิ่มมากขึ้นและสลับซับซ้อนมากขึ้นด้วย อันเนื่องมาจากรูปแบบและชนิดของพนักงานที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสัญญาจ้าง

๖. การรวบรวมกิจการและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร

ในปัจจุบันกลยุทธ์การรวบรวมกิจการหรือการเป็นพันธมิตรทางธุรกิจได้รับความนิยมเป็นอันมาก โดยการสร้างเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้ามชาติจะใช้หลักการกระจายอำนาจและนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้องค์กรร่วมสมัยก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างองค์กรด้วยเช่นกัน ทั้งทางด้านขนาดเป้าหมายขององค์กร รวมถึงการนำบทเรียนและประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ องค์กรต่าง ๆ มีโอกาสที่จะกลายเป็นองค์กรที่มีการบังคับบัญชาในแนวราบในไม่ช้า ปัดต่อจากนี้ โดยองค์กรจะมีลักษณะเล็กลง มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และมีสายหรือชั้นการบังคับบัญชาน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ การลดสายหรือชั้นการบังคับบัญชานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดต้นทุนและสร้างผลกำไรให้กับองค์กรนั่นเอง

๗. ความรู้ในตัวพนักงาน

Angell (๑๙๙๙) ศาสตราจารย์ทางด้านระบบข้อมูลข่าวสารของ London School of Economics กล่าวว่า มันไม่ง่ายเลยที่จะเอาชนะเก่า ๆ ทั้งไปแล้วทดแทนด้วยงานใหม่ซึ่งสร้างสรรค์กว่า สิ่งที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาพนักงานและรักษาพนักงานที่มีความสามารถเอาไว้กับองค์กร โดยการให้

ความสำคัญกับพนักงานที่มีความรู้ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน (Sharing of Knowledge) อันจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของพนักงานภายในองค์กรและนำองค์การสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่ทุกองค์กรต่างให้ความสำคัญคือ การจูงใจ และการรักษาพนักงานที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์กรต่อไปนาน ๆ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เองก็มีหน้าที่ที่จะต้องดึงดูดผู้มีความสามารถรุ่นใหม่เข้ามาทำงานกับองค์กรด้วย นอกจากนี้ การที่องค์กรพยายามลดค่าใช้จ่าย โดยการเพิ่มคุณภาพประกอบกับการย้ายฐานการผลิตก็ทำให้พนักงานที่มีทักษะต่ำในประเทศตะวันตกพยายามทำงานอย่างเต็มที่เพื่อแข่งขันกับพนักงานที่มีฝีมือในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งองค์กรเสียค่าจ้าง แรงงานต่ำกว่า

๘. การทำงานที่ยืดหยุ่นและการทำงานเป็นทีม

Flexibility หรือ การทำงานที่ยืดหยุ่น เป็นคำที่เป็นที่นิยมมากในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ทั้งนี้ ก็เพื่อตอบสนองกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจุบันประมาณ ๒๕% ของพนักงานในประเทศอังกฤษทำงานนอกเวลา หรืออยู่ในรูปแบบอื่นของการทำงานที่ยืดหยุ่น ทั้งนี้ จำนวนของงานนอกเวลาเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของงานเต็มเวลา ซึ่งกลุ่มคนผู้ซึ่งชอบการทำงานแบบยืดหยุ่นนี้ ได้แก่ กลุ่มคนที่ต้องการเวลาในชีวิตมากกว่าเงิน ซึ่งประกอบด้วยคุณแม่ทำงาน คุณพ่อวัยทำงาน ผู้ที่ต้องดูแลผู้อื่นหรือกลุ่มผู้ที่ต้องการศึกษาต่อ

นอกจากนี้ รูปแบบการทำงานร่วมกันเป็นทีมก็มีการนำมาใช้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่พบได้บ่อยคือ ทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional) และทีมข้ามพรมแดน (Cross-Boundary) ซึ่งการทำงานเป็นทีมนี้จะนำมาซึ่งความพึงพอใจในการทำงาน สร้างความสนิทสนมระหว่างพนักงานด้วยกัน ทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะในการทำงานของพนักงานส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

๙. ความต้องการของพนักงานเปลี่ยนไป

มีข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าขวัญกำลังใจของพนักงานมีผลต่อผลการปฏิบัติงานและการเติบโตขององค์กร ดังนั้น สิ่งที่องค์กรต้องทำคือ การพัฒนาสายงาน (Career Development) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุคลากรจะมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีประสบการณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะก้าวสู่ตำแหน่งสำคัญภายในองค์กรในอันที่จะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

ในปัจจุบันความเครียดของพนักงานเพิ่มมากขึ้นอันจะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่องค์กรต้องการ บางองค์กรจึงลงทุนจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดเพื่อมาบำบัดและสร้างความผ่อนคลายให้กับพนักงานขององค์กร นอกจากนี้ในหลาย ๆ องค์กรได้พยายามกำหนดนโยบายหรือวิธีการเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัวให้กับพนักงานมากขึ้น เช่น การสนับสนุนระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น การให้เงินช่วยเหลือบุตร การกำหนดให้พนักงานมีวันหยุดเพื่อเหตุผลทางครอบครัว การให้สิทธิพิเศษกับพนักงานในเรื่องของชุดล้างลอง การเสนอดอกเบี้ยพิเศษสำหรับเงินกู้เพื่อซื้อบ้าน และการให้การช่วยเหลือบุตรในยามฉุกเฉิน เป็นต้น แต่ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่สุดคือ องค์กร

จะต้องพยายามแนะนำให้พนักงานสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตด้านการทำงานกับชีวิตในส่วนอื่น ๆ เพื่อไม่ให้พนักงานมีความเครียดมากเกินไป อันจะทำให้พนักงานมีความสุขในชีวิตอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในอนาคตนั้นการทำงานจะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งในเรื่องขององค์การที่จะต้องเป็นลักษณะของพันธมิตรมากขึ้น ขณะที่ตัวพนักงานเองจะต้องมีความสามารถทางด้านทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์มากขึ้นด้วย การทำงานแบบยืดหยุ่น (Flexible Working) ก็จะมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการจ้างพนักงานจากภายนอก (Outsourcing) พนักงานแบบสัญญาจ้าง (Contractors) หรือการจ้างพนักงานนอกเวลา (Part Time) ส่งผลให้ประสิทธิภาพและการมีความสามารถในการผลิตที่สูงไม่ได้รับประกันความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์การอีกต่อไป ทั้งนี้ เพราะบริษัทที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการผลิตและคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวผู้นำองค์การจะเป็นจักรกลสำคัญในการกำหนดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น อันจะช่วยรับประกันความสำเร็จขององค์การได้ทางหนึ่ง

เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ที่มา :

เจษฎา นกน้อย. ๒๕๕๐. การจัดการผู้มีความสามารถสูง : ปัจจัยสำคัญสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์การ. Chulalongkorn Review, ๑๙ (๗๕) : ๔๓-๕๗.

www.stabundamrong.go.th (สืบค้นเมื่อ ๒๗ พ.ค. ๒๕๕๑)

แม่...พระในบ้าน ๑

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ความหมายของคำว่า “แม่”

คำว่า “แม่” ในภาษาไทยนั้น เป็นคำที่น่าฟัง ไพเราะเสนาะหู เป็นคำที่เด็กพูดก่อนคำใด ๆ เด็กพูดได้นี้ต้องพูดคำว่า “แม่” ก่อน แต่ว่าอาจจะพูดไม่ชัด ออกเสียง เป็น “มะ” เป็น “แมะ” อะไรไปก็ได้ แต่จุดหมายก็คือเรียกคนที่เขารู้จักมาก่อนใคร ๆ เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับตัวเขากว่าใคร ๆ ผู้ที่ใกล้ชิดต่อเด็กน้อย ๆ ก่อนใคร ๆ ก็คือแม่ สัมผัสที่เด็กได้สัมผัสก่อนใคร ๆ ก็คือเนื้อหนังของแม่ น้านมของแม่ ที่ทำให้เด็กรู้จักแม่แล้วก็อยากเข้าใกล้ เวลาใดเด็กร้องไห้ พ่อแม่อุ้มมาประทับที่อก หยุตร้องทันที ที่หยุตร้องได้ก็เพราะเขาได้สัมผัสกับเนื้อหนังที่เขารู้จักดีว่าเป็นเนื้อหนังที่มีแต่ความรัก มีแต่ความเมตตาต่อตัวเขาจึงได้เกิดความรักความเคารพบูชา คำว่า “แม่” จึงเป็นคำที่มีความหมายในทางขึ้นอกขึ้นใจ เราจึงเรียกคนที่ให้กำเนิดเรามาว่า “แม่” เพราะเรียกคำอื่นมันก็ไม่ขึ้นใจ

แม่มีความรักที่บริสุทธิ์

ในหมู่คนไทยเราเองนั้น เรียกคำว่าแม่มาตั้งแต่โบราณ ในครอบครัวที่เป็นผู้ตีหน้อย ก็ใช้คำว่า “คุณ” เข้ามาข้างหน้าเป็นคำให้เกียรติว่า คุณแม่ คุณพ่อ คุณน้า คุณอา คุณลุง คำว่า “คุณ” นี้ เป็นคำเพิ่มเข้ามา ก็ด้วยความเชิดชูบูชาตัวเอง แต่ถึงแม้เราเรียกว่า “แม่” เฉย ๆ มันก็เป็นคำที่น่าฟังอยู่นั่นเอง ผู้หญิงเราน้อยอยากจะให้ใคร ๆ เรียกว่าแม่ เพราะเขาเรียกว่าแม่นั้น เป็นการแสดงความรักที่บริสุทธิ์ เป็นการแสดงความรักที่มีความเคารพอยู่ในตัว เรียกอย่างอื่นมันเป็นความรักแบบอื่น เรียกว่าแม่นี้ เป็นความ

รักที่มีความเคารพสักการบูชา เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้เป็นแม่ย่อมมีความสุขสบายใจ คนที่ไม่มีโอกาสเป็นแม่ เพราะอะไรก็ตาม ก็อยากจะเป็นแม่ของคนอื่นเขา จึงต้องเลี้ยงเด็กไว้ แล้วให้เด็กนั้นเรียก ว่าแม่ ก็สบายใจ ยิ่งคนที่ไม่ใช่แม่ เช่น เป็นแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงก็เป็นแม่เหมือนกัน แต่ไม่ใช่แม่เกิด เป็นแม่เลี้ยง

คนที่เลี้ยงเรานั้นแหละคือแม่

ความจริงแม่เลี้ยงนั้นแหละสำคัญกว่าแม่เกิด เพราะคนบางคนแม่เกิดตายไปเสียแล้ว แล้วก็มีคนอื่นมาสมัครเป็นแม่ เขาไม่ได้เกิดเรามา แต่เขาสมัครมาเลี้ยงเรา ให้ความอุปถัมภ์คำชูแก่เรา ให้เราได้อยู่ได้กินอย่างสะดวกสบาย มีความเสียสละทุกอย่างเพื่อให้เด็กนั้นเจริญเติบโต ความจริงคนที่เลี้ยง ควรจะได้รับความเคารพบูชามากกว่าแม่ที่ไม่ได้เลี้ยงเสียอีกด้วยซ้ำไป สมัยนี้เด็กบางคนเมื่อรู้ว่าไม่ใช่แม่ของตัวเอง กลับดูหมิ่นไม่เคารพ เวลาเมื่อไรนิดหน่อยก็นึกในใจว่า ก็ไม่ใช่ลูกของแม่ แม่จึงไม่รักหนู การคิดเช่นนั้นเป็นการคิดเอาเอง ไม่ใช่คิดถูกต้อง น้ำใจของแม่ที่เป็นแม่เลี้ยงหรือทำหน้าที่เลี้ยงเด็ก ก็มีความรัก ความเอ็นดูต่อเด็กนั้นเหมือนกับแม่บังเกิดเกล้าเหมือนกัน บางทีอาจจะมากกว่าเสียด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นอย่ารังเกียจคำว่าแม่เลี้ยงพ่อเลี้ยง แต่ควรจะนึกว่าเขาเป็นแม่ที่เลี้ยงเรา เขาเป็นพ่อที่เลี้ยงเรา เราก็ควรจะเคารพสักการบูชาเช่นเดียวกัน สำหรับคนที่ไม่มีลูก ก็อยากจะเป็น แม่อย่างนี้ แต่คนที่มีโอกาสได้เป็นแม่ก็มีความสุขสบายใจที่ได้ทำหน้าที่เลี้ยงลูก

ความหวังของแม่

ผู้หญิงเราเมื่อแต่งงานแล้วก็อยากจะเป็นแม่ด้วยกันทั้งนั้นถ้ามีโอกาสจะเป็นก็มักจะวิ่งเต้น ขวนขวาย เขาบอกว่าหลวงพ่อกับโหนดศักดิ์สิทธิ์ หรือมีอะไรศักดิ์สิทธิ์ก็มักจะไปกราบไปไหว้ เพื่อขอให้มียูกกับเขาบ้าง อันนี้แสดงว่าน้ำใจของสตรี เมื่อแต่งงานแล้วก็อยากจะเป็นแม่ต่อไป ทำไมท่านจึงอยากเป็นแม่ เพราะว่าเมื่อไม่มีลูกก็ไม่ว่าจะทำอะไรให้ใคร เด็กเป็นความหวังของครอบครัว เป็นอนาคตของวงศ์สกุล เพราะฉะนั้นครอบครัวใดมีบุตรมีธิดาก็สบายใจ สบายใจว่าทรัพย์ที่เราหาไว้นั้นไม่ไปไหน จะตกแก่ทายาทของเรา เมื่อเราแก่ชราลงไปจะมีคนเลี้ยงดูเรา ให้ความสุขความสบายแก่เรา อันนี้เป็นความปรารถนาของมารดาทั่ว ๆ ไป

คิดไปแล้วก็เหมือนกับมารดาเห็นแก่ตัว แต่ความจริงไม่ใช่ มันเป็นความคิดที่เป็นธรรมชาติของสตรีที่อยากจะเป็นแม่ และเมื่อได้เป็นแม่ก็มีความสุขสบายใจ ไม่อดทนาระอาใจที่จะเลี้ยงบุตรธิดาของตน ให้มีความสุขเจริญเติบโต

คุณธรรมของแม่

คนที่เลี้ยงแม่มีคุณธรรมในใจหลายอย่าง เช่น เป็นผู้ที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาพร้อมในทางพระพุทธศาสนาจึงเรียกคนที่เลี้ยงแม่ว่าเป็น “พรหม” ของบุตรธิดา ชื่อว่าเป็นพรหมก็เพราะมีคุณธรรมของพรหม หมายถึงคนที่มีคุณธรรมสี่ประการประจำใจ เช่น มี เมตตา ปรารถนาความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น มี กรุณา สงสาร อยากจะช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อน มีมุทิตาคือยินดีเพเลินใจในเมื่อคนอื่นนั้นมีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้า ในชีวิตในการทำงาน ส่วนอุเบกขา นั้นเรียกว่าวางเฉย ไม่ใช่เฉย ๆ แต่เฉยเพราะยังไม่มีเรื่องที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง เหตุการณ์ปกติ เมื่อลูกเป็นไปโดยปกติก็

ไม่ยุ่งอะไร แต่ท่านมองดูอยู่ด้วยความสนใจ มีอะไรขัดข้องมีอะไรเป็นทุกข์เป็นร้อน คนที่จะวิ่งเข้ามา ประคับประคองเราก่อนใครก็คือแม่ของเรานั้นเอง เพราะคุณแม่ท่านมีคุณธรรม ท่านมีหน้าที่ให้ ไม่ได้หวังอะไรตอบแทนมากนัก เว้นไว้แต่ลูกมีความสำนึก แล้วก็ให้ ถึงไม่ให้ท่านก็ไม่ไปประท้วง ไม่คิดอะไรจากลูกของท่าน ท่านอยากเห็นความสุขความสบายจากลูก

ความชื่นใจของแม่จากลูก

เมื่อลูกมีความเจริญทั้งกายทั้งใจ มีความเติบโต มีหน้าที่การงานทำเป็นหลักฐาน แม่นั้นแหละเป็นผู้มีความชื่นใจที่สุด มีความสบายใจที่สุดกว่าใคร ๆ เมื่อใดลูกตกต่ำชีวิตไม่ก้าวหน้า มีปัญหา มีความทุกข์ความเดือดร้อน ผู้ที่มาเป็นทุกข์กับเราก่อนใคร ๆ ก็คือคุณแม่ท่านเอง เพราะฉะนั้นแม่นี้คือผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์ของเรา เป็นสหาย ผู้คอยให้ความช่วยเหลือแก่เราตลอดเวลา ไม่มีคนใดจะมีน้ำใจเท่าแม่ เราลองคิดถึงแม่นั้นแหละเป็นผู้มีน้ำใจต่อเราอย่างแท้จริง สมกับที่ท่านเรียกว่าเป็นพรหม ท่านมีพรหมวิหารธรรมอยู่ในใจครบถ้วนทีเดียว

แม่คือเทวดาและร่มโพธิ์ร่มไทรของลูก

อีกประการหนึ่ง ท่านเรียกแม่ว่า เทวดา เพราะให้ความคุ้มครองให้ความรักษา ท่านกล่าวว่า บ้านเรือนใด มีการเคารพมารดา บิดา บุขามารดาบิดา บ้านเรือนนั้นมีเทวดาคุ้มครองรักษา บ้านเรือนใด บุตรธิดาไม่เคารพ ไม่บูชา ไม่สักการะต่อมารดาบิดา บ้านเรือนนั้นไม่มีเทวดารักษา เทวดาก็คือความงาม ความดีนั่นเอง ไม่ใช่เทวดา ที่เขาเขียนไว้ตามฝาผนัง เทวดาก็คือคุณธรรม ครอบครัวยุติธรรม มารดาบิดา คนในครอบครัวนั้นมีคุณธรรม มีความรักพ่อรักแม่ ความรักพ่อรักแม่นั้นแหละคือสิ่งคุ้มครองครอบครัวยุติธรรม ร่มโพธิ์ร่มไทร ให้บุตรธิดาในครอบครัวยุติธรรมอยู่เย็นเป็นสุข เพราะฉะนั้นผู้เคารพมารดา บิดา จึงชื่อว่ามีโพธิ์ไทรใบดกคุ้มครองรักษา ไม่ถูกฝน ไม่ถูกแดด ไม่ถูกความทุกข์ความเดือดร้อนครอบงำจิตใจ มีความเป็นอยู่อย่างปลอดภัย

ความเคารพต่อบิดา - มารดา

ขอให้เราสังเกตดู ในครอบครัวยุติธรรมมีความรักมีความ เคารพต่อมารดาบิดา ครอบครัวยุติธรรมนั้นเป็นปีกแผ่นมั่นคงแน่นอน เพราะ ความเคารพมารดาบิดานั้นเป็นรากฐานของชีวิต เป็นรากฐานของศีลธรรม เป็นรากฐานของความก้าวหน้า เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงในครอบครัวยุติธรรม เมื่อครอบครัวยุติธรรม ประเทศชาติก็มั่นคงเป็นธรรมดา แต่ถ้าในครอบครัวยุติธรรมไม่มั่นคงแล้ว ประเทศชาติจะมั่นคงได้อย่างไร อะไร ๆ ที่เป็นความมั่นคงของชาติบ้านเมืองนั้นอยู่ที่ความมั่นคงของครอบครัวยุติธรรม ความมั่นคงของครอบครัวยุติธรรมก็อยู่ที่สมาชิก ของครอบครัวยุติธรรมเหล่านั้น เป็นผู้เคารพมารดาบิดา บุขามารดาบิดา พ่อ - แม่ เป็นพระในบ้าน มารดาบิดานี้ ในทางธรรมะท่านถือว่าเป็น พระ ในครวัเรือน เป็นพระที่เราควรกราบไหว้บูชา สักการะทุกวัน เวลา คนเราถ้าไม่รู้จักกราบพระที่อยู่ใกล้ ๆ แล้วจะไปไหว้พระที่อยู่ไกล ๆ ได้อย่างไร พระที่อยู่ใกล้วัดอยู่ใกล้บ้าน แต่พระที่อยู่ใกล้เราก็คือแม่ของเราพ่อของเราเอง เราจึงต้องเคารพพระที่อยู่ในบ้านก่อน แล้วมันจะเกื้อกูล แก่การเคารพพระนอกบ้านต่อไป เคารพอะไร ๆ ынต่อไป มารดาบิดาจึงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นเทวดาผู้ให้ความคุ้มครองรักษาแก่เรา ตลอดเวลา

พ่อ - แม่คือครูคนแรกของเรา

มารดาบิดาของเรานั้นก็เป็นเหมือน ครู คนแรกของเรา คุณแม่นั้นแหละเป็นครูคนแรก พ่อก็ยังต่อมามาก เพราะอะไร เพราะเรา อยู่ใกล้แม่มากกว่าพ่อ เด็กทั่ว ๆ ไปนั้นมักรักแม่มากกว่าพ่อ น้อยคนนักที่จะรักพ่อมากกว่าแม่ อันนี้มันมีเหตุผลหลายอย่างที่ทำให้ รักแม่มากกว่าพ่อ อาตมาเองก็เหมือนกัน ในใจนี้รักแม่มากกว่าพ่อ ทำไมจึงได้เป็นเช่นนั้น ไม่ใช่ความลำเอียง แต่มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ เพราะเรา อยู่ใกล้ชิดแม่มากกว่าพ่อ อยู่กับแม่มาตั้งแต่เกิดสิบเดือนในท้อง แล้วออกมาเป็นตัวน้อย ๆ ผู้ที่คอยประคบประหม่อม ป้อนข้าวป้อนน้ำ อาบน้ำอาบทำให้ ล้างสิ่งสกปรกให้ ก็คือคุณแม่นั่นเอง พ่อนาน ๆ ทำแทนแม่สักทีหนึ่ง แล้วเวลาทำก็เก้งก้างไม่ค่อยจะเรียบร้อย เพราะไม่มีหน้าที่จะต้องทำอย่างนั้น พ่อมีหน้าที่ไปทำงาน นอกบ้านนอกเรือน หาเงินหาทองมาเลี้ยงครอบครัว แต่แม่มีหน้าที่อยู่กับลูกตลอด เพราะฉะนั้นแม่จึงสนิทสนมกับลูกมากกว่าพ่อ ความสัมพันธ์ทางจิตใจก็มากกว่า เว้นไว้แต่บางคนแม่ตายไปเสีย มีแต่พ่อก็เลี้ยงลูกมาได้เหมือนกันในบางครอบครัว

แม่คือกำลังใจของลูก

แล้วใบหน้าของคนทั้งสองมีอิทธิพลเหนือจิตใจผิดกัน คุณพ่อดูเหมือนเห็นเป็นภาพดู ๆ ไป เพราะท่านเป็นคนขรึม ไม่ค่อยพูดค่อยจา อะไรเหล่านี้เป็นต้น แต่ถ้าเห็นหน้าแม่แล้วก็มี ความสบายใจ ให้สังเกตว่าเราเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไปอยู่ห่างไกลบ้านไกลเรือน เวลาป่วยคุณแม่ไปเยี่ยม พอรู้ว่าแม่มาเท่านั้นใจมันชื่นขึ้นมาเป็น กอง เห็นหน้าแม่ก็สบายใจ แม่มานั่งใกล้เอามือมาลูบตามตัวตามเนื้อตามหนัง บีบนิ้วให้ก็รู้สึกว่ายายเจ็บหายไข้ หายขึ้นมาทันที กำลังใจมันเกิด ไฟฟ้าของคุณแม่ที่มาสัมผัสร่างกายของคนเรานั้น ทำให้เกิดกำลังภายใน ทำให้เกิดความรู้สึกนี้คือผู้มีอุปการะต่อเรา เป็นยาที่ไม่ต้องกินก็ได้ เพียงแต่สัมผัสผิวหนังก็สบายแล้ว

ชื่นอกชื่นใจเมื่ออยู่ใกล้แม่

อันนี้แหละทำให้เรารู้สึกว่าคุณแม่มีความรู้สึกต่อเราอย่างไร เรามีความชื่นอกชื่นใจเมื่อได้อยู่ใกล้แม่ มีความรู้สึกสบายทุกเวลา ถ้าเราไปอยู่บ้านไกลเมืองไกล คุณแม่มาเยี่ยมนี้เราจะมี ความรู้สึกว่ามี ความสบายใจชื่นใจขนาดไหน ชื่นใจจนพูดไม่ออกทีเดียว ไม่สามารถ จะพรรณนาเป็นลายลักษณ์อักษรถึง ความรู้สึกในใจที่เรามีความรู้สึกเมื่อเห็นหน้าแม่ของเราได้ อันนี้มันเป็นความจริงที่เกิดขึ้นในใจของเราทุกคน มีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น หรือว่าเราไปอยู่ไกล คุณแม่ไม่สามารถจะไปเยี่ยมเราได้ แต่ถ้าเรามาบ้าน มาเห็นหน้าแม่ ของเรา เราก็อธิบายสบายใจ

ดวงหน้าของแม่ที่ให้ความสดชื่น

ดวงหน้าของแม่เป็นดวงหน้าที่ให้แต่ความสุขสดชื่นอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าดูก็ไม่น่าเกลียด พูดคำหยาบก็ไม่น่าฟัง อะไร ๆ ที่ออกมาจากแม่นั้นเราเห็นเป็นของซ้ำซ้อน ไม่ใช่เรื่องน่ากลัว น่าตกใจ เพราะ ถึงดูก็อย่างนั้นแหละ น้ำใจแท้ ๆ ไม่อยากทำให้ลูกเจ็บไข้ทำอะไรหรอก แต่บางทีเกิดโมโหโทโสขึ้นมาบ้าง ก็พูดคำที่ไม่เหมาะไม่ควรออกไป เราผู้เป็นลูกรู้ใจแม่ดีว่าแม่แกล้งด่าหรืออก สนมด่าว่า ด้อยคำที่ทำให้เกิดความ

เสียหาย น้ำใจแท้ ๆ ไม่ได้มีอย่างนั้น แต่พูดออกไปอย่างนั้นเอง เพราะแม่ไม่เคยประทุษร้ายลูก ลูกเสียอีก
ยังมีโอกาสประทุษร้ายต่อแม่ได้น้ำใจของแม่จึงหนักแน่นเหมือนกับแผ่นดิน

แผ่นดินของแม่คือเรา

แผ่นดินนี่ก็เป็นแม่ของคน เป็นที่อยู่อาศัยเป็นที่ให้อะไรทุกอย่าง เราได้อะไรจากแผ่นดิน
ทั้งนั้น คนโบราณจึงเรียกแผ่นดินว่าแม่ธรณี เพราะท่านให้ความเป็นอยู่แก่เราอย่างสะดวกสบาย จะเอา
อะไรก็ได้ แต่เอาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจากแม่ คือธรณีนั่นเอง แม่น้ำก็เป็นแม่ของคนเหมือนกัน ให้อะไรแก่
คนอย่างนี้ เพราะฉะนั้นน้ำใจของแม่ก็เหมือนกับแม่น้ำ เหมือนกับแผ่นดิน เหมือนกับแผ่นดิน เหมือนกับ
สิ่งที่ให้แต่ความสุขความสนุกแก่เรา เราจึงรักเคารพบูชาท่าน

ความสำนึกของลูกที่มีต่อแม่

อันแม่แม่จะแก่ชราสักเท่าใด เราก็ไม่อยากให้ท่านตาย อยากให้ท่านอยู่ ให้หายใจอยู่ ให้ลิ้ม
ตายอยู่ ไม่อยากให้ท่านเป็นท่อนไม้ท่อนฟืน ทำไมเราคิดอย่างนั้น เพราะเรารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ให้กำลังใจแก่เรา
ให้ความสุขสดชื่นแก่ชีวิตของเรา ถ้าแม่เราจากไปเรารู้สึกว่าใจหายไป มันขาดอะไรไปสักอย่างหนึ่งในชีวิต
ของเรา แม่เราจะมีเงินมีทองมีข้าวมีของมีมิตรสหายสักเท่าใด มีอะไร ก็ตามใจเถอะ ก็ไม่เหมือนกับเรามีแม่
แม่นี้ให้ความสุขแก่เราเหลือหลาย เราหาของอื่นหาได้ แต่เราหาแม่ไม่ได้ แม่เรามีคนเดียวในโลก อยากให้
ท่านอยู่กับเราตลอดไป นี่คือน้ำใจที่เกิดความสำนึกในลูกทั้งหลายที่มีต่อแม่ เราจึงอยากเห็นหน้าแม่อยู่
ตลอดเวลา

การจากไปเป็นเรื่องธรรมดา

แม่กับลูกมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด แม่ลูกจะโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว แม่ก็ยังรู้สึกว่าเป็นอายุนูของ
แม่อยู่นั่นเอง เคยเห็นคนบางคนเรียกลูกซึ่งมีอายุหกสิบแล้วว่าอายุนู ท่านเรียกของท่านอย่างนั้น ท่าน
มองลูกชายที่อายุหกสิบของท่านเหมือนกับเด็กตัวน้อย ๆ ที่ท่านเคยเอามาวางไว้บนตัก ท่านลูบหน้าลูบ
หลังอย่างไรเมื่อเป็นเด็ก ครั้นโตขึ้น ท่านรู้สึกอย่างนั้น แล้วเราเองที่มีความรู้สึกต่อพ่อแม่ก็อย่างนั้น
เหมือนกัน เรารู้สึกว่าคุณแม่ของเรานั้นมีอะไรที่ลึกลับซับซ้อนอยู่ตลอดเวลา เรามีความรู้สึกต่อท่านอย่างดี
ที่สุด ที่มีความรู้สึกอยู่ในใจ เราไม่อยากให้ท่านจากไป แต่ร่างกายสังขารของมนุษย์มันเป็นธรรมดาที่ต้อง
เปลี่ยนแปลง ต้องถึงแก่ความแตกความดับไป เราจะหวงไว้ก็ไม่ได้ ท่านต้องลาจากเราไป นี่เป็นเรื่องที่
ธรรมดาที่สุด

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ที่มา :

<http://www.sathira-dhammasathan.org/index.php?topgroupid=1&subgroupid=295&groupid=29>

เสถียรธรรมสถาน - ชุมชนแห่งการเรียนรู้

สืบค้น วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๑

LIART

สำหรับงูพิษในโลกมีอยู่หลายสิบชนิด แต่งูที่มีพิษร้ายแรงในประเทศไทยที่สำคัญและกัดแล้วถึงตายมีเพียง ๗ ชนิดเท่านั้น นอกนั้นเป็นงูที่ไม่มีพิษหรือมีพิษอ่อนไม่ทำอันตรายถึงชีวิต งูพิษ ๗ ชนิดนี้ได้แก่ งูจงอาง งูเห่า งูแมวเซา งูกะปะ งูสามเหลี่ยม งูเขียวหางไหม้ และงูทะเล พิษของงูนั้นจำแนกตามหลักวิชาแพทย์ได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทเป็นพิษต่อระบบประสาท ได้แก่ พิษของงูเห่าและงูจงอาง คนที่ถูกพิษประเภทนี้ จะมีอาการผิดปกติทางระบบประสาทเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นอัมพาต อีกประเภทหนึ่งที่เป็นพิษต่อระบบโลหิต ได้แก่ พิษจากงูแมวเซา งูกะปะ และงูเขียวหางไหม้ คนที่ถูกกัดจะมีเลือดออกมาผิดปกติ ส่วนงูสามเหลี่ยมกับงูทะเล ต่างก็มีพิษต่อระบบประสาทและระบบโลหิตร่วมกัน แต่ละชนิดก็มีลักษณะประจำตัวที่น่าสนใจและมีพิษเฉพาะตัว ดังนี้

๑. งูจงอาง มักจะพบอยู่ตามป่าลึก เช่น ในแถบจังหวัดกาญจนบุรี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และนครศรีธรรมราช เป็นงูพิษที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก มีลักษณะหัวกลม เกล็ดโต ๆ ที่หัว ตัวยาวกว่า ๔ เมตร มีน้ำพิษอยู่มาก คนที่ถูกกัดจะตายอย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่ถึงครึ่งชั่วโมง

๒. งูเห่า มีหัวกลม และมีเกล็ดหยาบ ๆ ที่หัว ตัวสีน้ำตาลแก่หรือสีดำ เวลาแม่แม่เบี้ยมักจะเป็นดอกจันทร์ที่แม่เบี้ย งูเห่าเป็นสัตว์ที่ชอบหากินตามท้องนา ในฤดูหนาวงูเห่าจะเข้าไปอาศัยในรู เมื่อชหนาวออกไปจับหนูตามรู จึงมักจะถูกงูเห่ากัดบ่อย ๆ งูเห่าสามารถพบได้ทั่วไปในภาคกลาง เช่น ในเขตจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ เป็นต้น คนที่ถูกงูเห่าหรืองูจงอางกัด ซึ่งเป็นพิษต่อระบบประสาททั้งคู่ จะมีอาการตั้งแต่น้อยไปหามาก ซึ่งสังเกตได้ดังนี้คือ เริ่มแรกจะเจ็บแปลบทันทีตรงแผลที่ถูกกัด เมื่อแผลจะพบรอยเขียวฝางเป็นรู ๒ รู ที่รูจะมีเลือดออกซึม ๆ ประมาณ ๑๐ - ๑๕ นาที ต่อมาจะปวดแผลมากขึ้น แล้วจะมีอาการชากรรไกรแข็งพูดอ้อแอ้ หนังกาดกน้ำลายจะไหล กลืนไม่ได้ ตาพร่ามัว เดินไม่ไหว อ่อนเพลีย ต่อมาแขนขาจะอ่อนแรงและเป็นอัมพาต ลมหายใจแผ่วลงจนกระทั่งหยุดหายใจ กินเวลาตั้งแต่ถูกกัดจนสิ้นชีวิตราวครึ่งชั่วโมงถึง ๓ - ๔ ชั่วโมงแล้วแต่ตำแหน่งที่ถูกกัดและความมากน้อยของพิษที่เข้าแผล

๓. งูแมวเซา มีชุกมากในเขตจังหวัดนครสวรรค์ อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี สมุทรปราการ และมีบ้างที่กรุงเทพมหานครทางฝั่งธนบุรี งูแมวเซาเป็นงูที่ว่องไวมาก ตัวสีเขียวอ่อนมีลายเป็นวง ๆ บางทีสีน้ำตาล ลำตัวอ้วน และเรียงเล็กลงเป็นทาง เคลื่อนไหวได้รวดเร็ว หัวเป็นรูปสามเหลี่ยม มีเกล็ดเล็ก ๆ ที่หัว เวลาโกรธจัดจะขดเป็นวงร้องซี ๆ คล้ายกับเสียงแมวกรน และจะพุ่งตัวเข้ากัดได้อย่างรวดเร็ว บางทีจึงเรียก “งูขว้างก้อน” มีพิษต่อระบบโลหิตร้ายแรงมาก ผู้ที่ถูกงูแมวเซากัดจะมีอาการปวดบวมตรงที่ถูกกัดอย่างมาก มีโลหิตไหลซึมจากแผลที่ถูกกัด และโลหิตจะเกาะไปใต้ผิวหนังรอบ ๆ แผลนั้น จะมีโลหิตออกตามโรฟันตามผิวหนังทั่วตัวได้ด้วย อาจจะมีอาเจียนออกมาเป็นโลหิต อุจจาระและปัสสาวะมีเลือดปน มีเลือดกำเดาออกและมักจะตายจากอาการหัวใจวายได้ในที่สุด

๔. งูกะปะ จะพบมากตามชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก และทางภาคใต้ด้วย มีหัวเป็นรูปสามเหลี่ยม มีเกล็ดเล็ก ๆ ที่หัว ตัวอ้วน ชอบออกหากินกลางคืน ตอนหัวค่ำงูกะปะจะมีพิษมากเพราะต้องใช้ล่าเหยื่อ และพิษจะน้อยในตอนเช้าหลังจากล่าเหยื่อไปแล้ว คนที่ถูกงูกะปะกัดจะมีอาการเหมือน งูแมว

เซกักต แต่แผลที่ถูกกัดจะเน่าเปื่อยมากกว่า อาจจะต้องตัดแขนหรือขาข้างที่ถูกกัดนั้นไป ถ้าไม่ได้รับเซรุ่ม แก๊พิษทันทีทั้งที ก็มักจะถึงแก่ความตายได้ภายใน ๒ - ๓ วัน

๕. งูสามเหลี่ยม ลำตัวเป็นรูปสามเหลี่ยม มีสันอยู่ด้านหลัง มีปล้องสีดำสลับตลอดจนถึงปลายหาง หัวรูปกลม มีเกล็ดใหญ่ ๆ ที่หัว คนถูกกัดจะมีอาการทางระบบประสาทเหมือนถูกงูเห่ากัด และมีอาการทางระบบโลหิตเหมือนถูกงูแมวเซากัดด้วย

๖. งูเขียวหางไหม้ พบมากในสวนฝั่งธนบุรี และจังหวัดใกล้เคียง จัดเป็นงูมีพิษน้อยที่สุดในบรรดาพิษของเมืองไทย ลำตัวสีเขียวสด ส่วนปลายหางมีสีน้ำตาลไหม้ หรือสีแดง หัวรูปสามเหลี่ยม มีเกล็ดเล็ก ๆ ที่หัว มักอาศัยเกาะอยู่บนต้นไม้ใบสีเขียว หรือในน้ำที่มีสีกลมกลืนกับตัวมัน ถ้างูเขียวชนิดนี้ กัดเด็กเล็ก ๆ ก็อาจตายได้ หรือถ้ากัดเข้าเส้นเลือดในผู้ใหญ่ก็อาจตายได้เช่นกัน แต่โดยทั่วไปแล้วอาการ เป็นพิษจะมีไม่มากนัก

๗. งูทะเล มักอาศัยอยู่ในทะเลอ่าวไทย ในมหาสมุทรอินเดียและในบริเวณน้ำจืดต่อน้ำเค็ม เช่น ที่บริเวณปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ ตัวจะไม่ค่อยโต หัวเล็ก หางเป็นรูปใบพายเคลื่อนไหวในน้ำได้ ว่องไว ช่วงลำคอสั้นจนมองไม่ค่อยเห็น มีอยู่หลายชนิด เช่น งูคออ่อน งูแสมรัง งูผ้าขี้ริ้ว งูชายธง งูผักขอม งูทะเลนี้เมื่อถูกกัดมักจะมีอาการบวมและปวดแผล ๔ - ๕ ชั่วโมง ต่อมาจะปวดตามกล้ามเนื้อทั่วตัว แล้วยัง มีพิษต่อระบบประสาทและโลหิตด้วย ปัสสาวะอาจเป็นสีน้ำตาล มักจะเสียชีวิตหลังถูกกัด ๕ - ๖ วัน ปัจจุบันยังไม่มีเซรุ่มแก๊พิษงูทะเลนี้โดยตรง

ดังนั้น เมื่อถูกงูกัดแล้วก่อนอื่นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นงูพิษ และให้การปฐมพยาบาล เช่นเดียวกับว่าถูกงูพิษกัด จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าไม่ใช่งูพิษกัด กล่าวคือ ให้ใช้ผ้าหรือเชือกรัดเหนือแผลให้ แน่นเพื่อป้องกันพิษงูให้โดยเร็วที่สุดก่อนระหว่างเดินทางไปพบแพทย์ ควรคลายสายรัดให้ทุก ๆ ๑๕ นาที คลายไว้สักครู่แล้วรัดใหม่ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะได้รับการฉีดเซรุ่ม หากอยู่ในชนบทที่ห่างไกลควรใช้ ใบช้องระอา คือ ใบเสลดพังพอนตัวผู้ นำมาตำแล้วผสมกับน้ำข้าวข้าว ใช้พอกแก๊พิษงูหรือใช้ใบและเถา โคมกะอ่อมตำพอกแผลถอนพิษ แล้วจึงรีบไปพบแพทย์ให้ตรวจรักษาอีกครั้ง ดังนั้นในระหว่างมีฝนตกชุก ในขณะนี้ จึงควรเพิ่มความระมัดระวังภัยจากงูซึ่งเป็นสัตว์ร้ายที่มีพิษอาจจะพบได้ทั้งในบ้านของท่านและใน ไร่นาเหล่านี้ให้ตีด้วย

เอกสารอ้างอิง

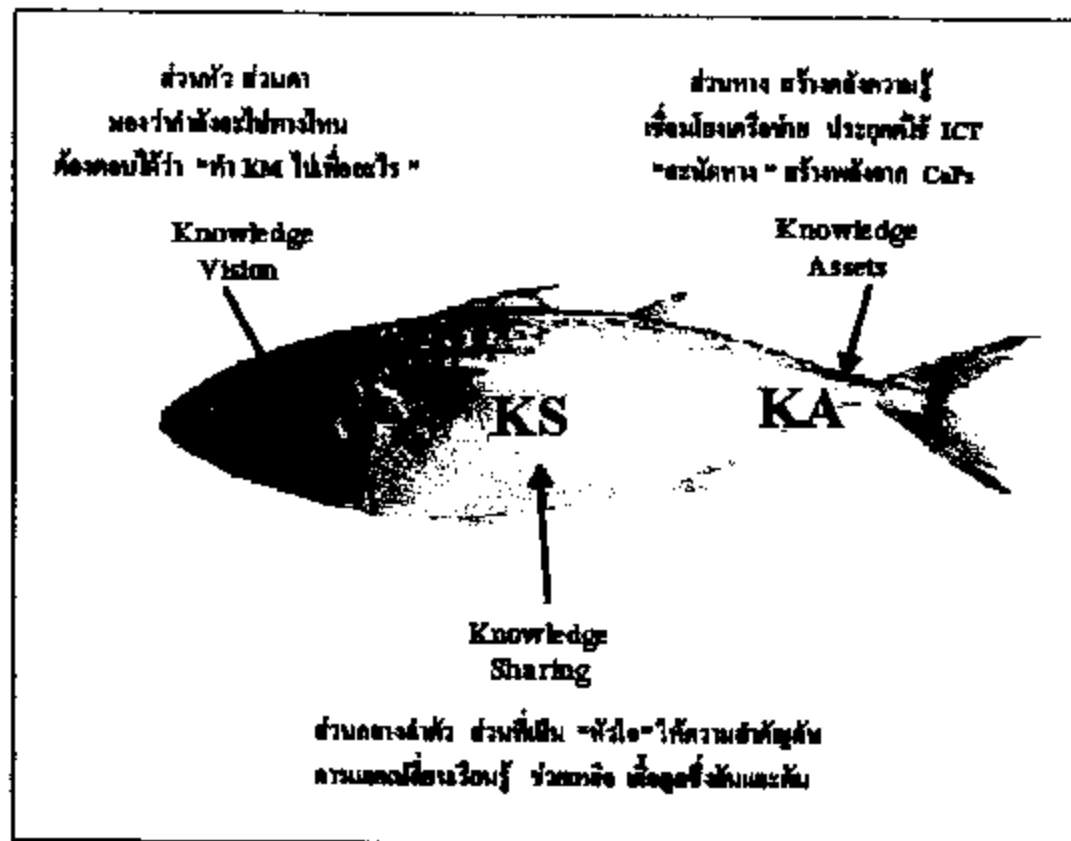
วารสารไทย. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘๗ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๘๑ - ๘๘

www.th.wikipedia.org/wiki/งู (ณ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

การจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

โดย...นาริลักษณ์ ศิริวรรณ

รอบรู้นอกสภาประจำเดือนสิงหาคม ขอนำเสนอความรู้ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการพัฒนาองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน คือ เรื่อง "การจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ" จากโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ ๒๑๓ - ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

จากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ ระบุไว้ว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์รวมทั้งต้องส่งเสริม และพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็น บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกา และจากยุทธศาสตร์ที่ ๕ จาก แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย ได้กำหนดในเรื่องการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมของระบบราชการ จำเป็นจะต้องสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดขึ้น การจัดการกับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รู้ทันโลก และปรับตัวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ส่วนราชการ จะต้องจัดให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การสร้างองค์ความรู้และ

ทักษะใหม่ ๆ ให้กับข้าราชการ เพื่อเพิ่มทักษะในการบริหารจัดการเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยให้การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ คือ “การจัดการความรู้” (Knowledge Management) ซึ่งจะเป็นกระบวนการในการนำความรู้ที่มีอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งกระจัดกระจายมาพัฒนาเป็นฐานความรู้อย่างเป็นระบบ และสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒)

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวม การจัดระบบการจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ โดยอาศัยเทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วย นอกจากนี้การจัดการความรู้อย่างเกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ต้องอาศัยผู้ทรงความรู้ความสามารถในการตีความและประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร

ประโยชน์ของการจัดการความรู้

๑. ปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตให้กับทุกภาคส่วนขององค์กร
๒. สร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้รวมถึงการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างเต็มที่
๓. เพิ่มคุณภาพและลดรอบเวลาในการให้บริการ
๔. ลดค่าใช้จ่าย โดยกำจัดกระบวนการที่ไม่สร้างคุณค่าให้กับงาน
๕. ให้ความสำคัญกับความรู้ของพนักงาน ให้ค่าตอบแทนและรางวัลที่เหมาะสม

รูปแบบของความรู้

ความรู้สามารถจัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ความรู้แบบไม่ชัดแจ้งและความรู้แบบชัดแจ้ง

๑) ความรู้แบบไม่ชัดแจ้ง (Tacit Knowledge)

เป็นความรู้ที่ยากจะอธิบายโดยใช้คำพูด มีรากฐานมาจากการกระทำและประสบการณ์ เป็นความเชื่อ ทักษะ และมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) ต้องการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ เป็นเรื่องส่วนตัว มีบริบทเฉพาะ (Context - Specific) ทำให้เป็นทางการและสื่อสารได้ยาก เช่น วิจารณ์ญาณ ความลับทางการค้า วัฒนธรรมองค์กร ทักษะความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ การเรียนรู้ขององค์กร เช่น ความสามารถในการชิมรสไวน์ ทักษะในการทำกับข้าว เป็นต้น

๒) ความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)

เป็นความรู้ที่รวบรวมได้ง่าย จัดระบบและถ่ายโอนได้ มีลักษณะวัตถุวิสัย (Objective) ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการถ่ายทอดความรู้ เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงาน กลยุทธ์ เอกสาร เป็นต้น

องค์ประกอบสำคัญของวงจรความรู้

๑. คน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากคนเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๒. เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น

๓. กระบวนการความรู้ เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้นำไปใช้ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรม

ขั้นตอน/กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

๑. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการบ่งชี้ความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องมี และการวิเคราะห์รูปแบบและแหล่งความรู้ที่มีอยู่

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการสร้างและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายทั้งภายใน/ภายนอก เพื่อจัดทำเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการ

๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการแบ่งชนิดและประเภทของความรู้ เพื่อจัดทำระบบให้ง่าย และสะดวกต่อการค้นหาและใช้งาน

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) โดยการจัดทำรูปแบบและภาษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร รวมทั้งเรียบเรียงปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย และตรงกับความต้องการ

๕. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ในเวลาที่ต้องการ

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ได้แก่ การจัดทำเอกสาร การจัดทำฐานความรู้ ชุมชนนักปฏิบัติ (COP) ระบบพี่เลี้ยง และการสับเปลี่ยนงาน เป็นต้น

๗. การเรียนรู้ (Learning) เป็นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร

LIART

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ในองค์กร ได้แก่

๑. ผู้บริหาร
๒. บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร
๓. การสื่อสาร
๔. เทคโนโลยีที่เข้ากับพฤติกรรมและการทำงาน
๕. การให้ความรู้เรื่องการจัดการความรู้และการใช้เทคโนโลยี
๖. แผนงานชัดเจน
๗. การประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัด
๘. การสร้างแรงจูงใจ

การจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการสร้าง ประมวล เผยแพร่ และใช้สารสนเทศที่มีคุณค่าเพื่อใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์กรตระหนักถึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลภายในองค์กร เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาวัฒนธรรมของการให้ความสำคัญกับความรู้ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือระบบต่าง ๆ และการมีเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

แม้ว่าองค์กรหลายแห่งจะมีการตื่นตัวในการใช้ระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว แต่มิได้หมายความว่าองค์กรเหล่านั้นมีความรู้ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา หรือนำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างแท้จริง องค์กรแห่งความรู้จึงต้องมีการจัดการความรู้ที่ดีและเหมาะสม เพื่อจะได้พัฒนาสารสนเทศให้เป็นความรู้ในอันที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

ที่มา :

เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการความรู้ในองค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ”
วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการฯ ๒๑๓ - ๒๑๖
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อาจารย์สุริยันต์ สุวรรณราช

สำหรับคอลัมภ์แวดวงนักวิจัยประจำเดือนสิงหาคมนี้ ขอแนะนำนักวิจัยที่มีความรู้ความสามารถ และผลงานวิจัยของท่านที่มีความหลากหลาย ท่านคือ อาจารย์สุริยันต์ สุวรรณราช

- ประวัติการศึกษา** : ศิลปศาสตรบัณฑิต และมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ตำแหน่งทางวิชาการ** : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- ผลงานวิจัย** :
- ๒๕๓๑ ความต้องการของนักศึกษาที่มีต่องานด้านบริการการศึกษาของ คณะคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง) หัวหน้าโครงการ (ตีพิมพ์วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
 - ๒๕๓๒ ความคิดเห็นของลูกจ้างบรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อ บทบาทและสถานภาพของตน (ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัย รามคำแหง) หัวหน้าโครงการ (ตีพิมพ์วารสารวิจัยมหาวิทยาลัย รามคำแหง)
 - ๒๕๓๘ แนวความคิดของนายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และพลเอกชวลิต อยงใจยุทธ กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๓๖ (ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต) (ตีพิมพ์วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต)
 - ๒๕๔๒ การพัฒนาการบริหารและการจัดการธุรกิจชุมชน : ศึกษากรณี ธุรกิจยางพาราของชุมชนตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัด พัทลุง (ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต) หัวหน้า โครงการ (นำเสนองานวิจัย/ตีพิมพ์ ประชุมวิชาการสภาวิจัย แห่งชาติ)

- : ๒๕๔๓ การบริหารและการจัดการธุรกิจยางพาราของชุมชนตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) หัวหน้าโครงการ (นำเสนองานวิจัย/ตีพิมพ์ ประชุมวิชาการสภาวิจัยแห่งชาติ)
- : ๒๕๔๓ ลักษณะปัญหาการรับบริการสุขภาพภายใต้ระบบประกันสุขภาพต่าง ๆ (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) กระทรวงสาธารณสุข) แต่เป็นนักวิจัยร่วม (ตีพิมพ์วารสารวิชาการกระทรวงสาธารณสุข)
- : ๒๕๔๖ พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยกับความต่อเนื่องของระบอบการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) นักวิจัยร่วม (นำเสนองานวิจัย/ตีพิมพ์ ประชุมวิชาการสภาวิจัยแห่งชาติ)
- : ๒๕๔๗ แบบฉบับการเรียนรู้และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) นักวิจัยร่วม
- : ๒๕๔๗ การพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย (นักวิจัยร่วม) ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (นำเสนองานวิจัย/ตีพิมพ์ ประชุมวิชาการ ๓๖ ปี มธบ.)
- : ๒๕๔๘ การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย (ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) (นำเสนองานวิจัย/ตีพิมพ์ ประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า)
- : ๒๕๕๐ ปัจจัยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีของไทยพุทธมุสลิม ในจังหวัดสตูล (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)
- : ๒๕๕๐ หนังสือ หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับแนวความคิดของนายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๖ (ปรับปรุงจากงานวิจัย)
- : ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕ การบริหารและการจัดการธุรกิจยางพาราชุมชน : เปรียบเทียบชุมชน ตำบลตะโหนด กับชุมชนตำบลไม้เรียง (ปรับปรุงจากงานวิจัย)

ผลงานวิชาการ

LIART

- : ๒๕๔๕ เอกสารประกอบการสอนวิชา ธุรกิจชุมชนศึกษา (ร่วมเขียน)
- : ๒๕๔๗ ตำราวิชาการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (ร่วมเขียน)
- : ๒๕๔๙ เอกสารคำสอนการบริหารท้องถิ่น
- : บทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ๑๐ บทความ
- ตำแหน่งการบริหาร** : ๒๕๓๗ - ๒๕๔๒ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์ ๓ สมัย (๕ ปี) ติดต่อกัน
- ปัจจุบัน** : ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการปกครองท้องถิ่น
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ปิดท้ายด้วย

“แม่”

ปิดท้ายข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคมนี้ ขอฝากมายังท่านผู้อ่านทุกท่านระลึกถึงผู้มีพระคุณ ที่เราเรียกกันว่า “แม่” เพราะคำว่าแม่ ไม่ว่าจะเป็ชาติใด ภาษาใด จะเป็คำศักดิ์สิทธิ์ที่มีมนต์ขลัง มีความหมายกินใจอย่างลึกซึ้งมากที่สุด เพราะว่ทุกคนย่อมมีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด ซึ่งองค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็น “ครู” ที่เราเคารพและยึดมั่นในพระปัญญาคุณ พระกรุณาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ แม้ว่าท่านจะเสีพระพุทธรมาตั้งแต่ประสูติได้ ๗ วัน ท่านคงจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับแม่ไม่ต่างไปจากบุคคลอื่น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำสอนในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับแม่ทั่ว ๆ ไป

พระพุทธรองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับแม่ไว้หลายครั้ง ได้กล่าวถึงพระคุณแม่ไว้ เช่น ในโศณนทชาดกมีคาถากล่าวไว้ว่า.....

สุทธา มาตา	มารดาเป็นผู้ใจดี
ชยนต์ี	มารดาเป็นผู้ให้กำเนิด
โปเสนตี มาตา	มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู
โคเปนตี มาตา	มารดาเป็นผู้คุ้มครองรักษา
วิหญญนต์ี มาตา	มารดาเป็นผู้เตือนร้อนเป็นห่วงเป็นใย

อนุกรมปกกา ปติฎฐ จ ปุพเพ รสทที จโน มคโค สคคสส

มารดาเป็นผู้เอ็นดู เป็นที่พึ่ง เป็นผู้ให้รส (น้ำนม) มาก่อน เป็น
ทางแห่งโลกสวรรค์

จากความหมายของคำว่า “แม่” ที่ได้ให้ความหมาย นับว่ามีคุณค่าสูงสุดที่มีอาจหาสิ่งใด ๆ
ในโลกนี้มาเปรียบเทียบได้อีกแล้ว ที่ท่านเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อลูก และสิ่งที่ลูก ๆ ทุกคนควรทำได้ในขณะนี้
คือ การตอบแทนพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ด้วยการเป็นลูกที่ดี มีความกตัญญูรู้คุณ รัก และเอาใจใส่ ดูแล
สุขภาพของท่านทั้งสองตลอด ด้วยความปรารถนาดีจากคณะผู้จัดทำข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand